

ETWIE

JAAR
VERSLAG
2025

Cover: In 2025 haalde ETWIE de conferentie van Big Stuff Heritage naar Gent. Het Industriemuseum vormde onze uitvalsbasis van waaruit we samen met de deelnemers het rijke Vlaamse industriële erfgoed verkenden, en kennismaakten met de vele vrijwilligers en organisaties die zich er met passie voor inzetten.

PERSONEEL

De teamsamenstelling en rolverdeling waren in 2025 als volgt:

Coördinator <i>1 VTE</i>	• Uitvoering van het algemeen beleid, met onder andere oog voor internationalisering, netwerken, onderzoek en kwaliteitszorg • Personeelsbeleid • Sectoroverleg • Begeleiding van projecten en projectaanvragen • Fondsenwerving • Coördinatie ETWIE-activiteiten • Evalueren werking en resultaten • Opstellen JAP en jaarverslag (en beleidsplan)
Kennismedewerker Communicatie en participatie <i>0.8 VTE</i>	• Dagelijkse werking en basisdienstverlening • Actualiseren bibliografie en kennisbank • Inhoudelijke coördinatie online en gedrukte communicatie • Coördinatie community management en betrekken TWIE-netwerk • Ondersteuning organisatie ETWIE-activiteiten
Kennismedewerker Borgen en immaterieel erfgoed <i>1 VTE</i>	• Dagelijkse werking en basisdienstverlening • Actualiseren bibliografie en kennisbank • Begeleiding TWIE-sector bij onderzoek en educatieve projecten • Inhoudelijke coördinatie ICE-werking • Inhoudelijke coördinatie netwerk wetenschappelijk erfgoed • Inhoudelijke coördinatie netwerk medisch erfgoed • Sectoroverleg: onder meer ICE-domeinnetwerk en Domein 5-Overleg
Kennismedewerker Herkennen, verzamelen en onderzoek <i>1 VTE</i>	• Dagelijkse werking en basisdienstverlening • Actualiseren bibliografie en kennisbank • Begeleiding TWIE-sector bij onderzoek, inventarisatie en educatieve projecten • Inhoudelijke coördinatie netwerk bedrijfserfgoed • Inhoudelijke coördinatie werking thema energie

Kennismedewerker Behouden en waarderen 0,6 VTE	• Dagelijkse werking en basisdienstverlening • Actualiseren bibliografie en kennisbank • Begeleiding TWIE-sector bij onderzoek en educatieve projecten • Ondersteunen TWIE-sector bij herbestemmings- en waarderingstrajecten • Inhoudelijke coördinatie netwerk textielerfgoed • Inhoudelijke coördinatie werking thema communicatietechnologie
Kennismedewerker Gevaarlijk erfgoed* 1 VTE	• Dagelijkse werking en basisdienstverlening • Actualiseren bibliografie en kennisbank • Begeleiding TWIE-sector bij onderzoek en educatieve projecten • Ondersteunen TWIE-sector bij omgang met gevaarlijk erfgoed • Inhoudelijke coördinatie netwerk gevaarlijk erfgoed
Vrijwillig medewerker	o Ondersteuning werking ETWIE: onderzoek en kennisbank, Gelatine-industrie
Vrijwillig medewerker	o Ondersteuning werking ETWIE: onderzoek en kennisbank, textielerfgoed
Vrijwillig medewerker	o Vrijwillig fotograaf
Stagestudent 350 uur	- o Analyse van data en relaties kennisbank in functie naar toekomstige migratie nieuw webplatform - o Analyse van data stalenboeken in Vlaamse en Brusselse collecties

ACTIES VOLGENS AANDACHTSPUNTEN BEHEERSOVEREENKOMST

Concretiseer de doelstellingen rond digitalisering en hou voldoende middelen vrij om de ambities rond de digitale transformatie van het cultureel-erfgoedveld waar te maken.

ETWIE concretiseerde aan het begin van de nieuwe beleidsperiode (2024) haar doelstellingen inzake digitale transformatie van het cultureel-erfgoedveld. Daarbij werden vier duidelijke en samenhangende doelstellingen vastgelegd, met aandacht voor voldoende middelen om deze ambities duurzaam te realiseren.

1. Digitale optimalisatie en innovatie van interne werking en zakelijk beheer

ETWIE werkt samen met het Industriemuseum en het Huis van Alijn aan de verdere digitale optimalisatie en innovatie van de interne werking en het zakelijk beheer.

Voor de concrete acties die in 2025 worden ondernomen, wordt verwezen naar SD5 in het jaarverslag van het Industriemuseum.

2. Verdere ontwikkeling van digitale tools ter versterking van het TWIE-veld

ETWIE investeert in de verdere ontwikkeling van haar digitale instrumenten, met als doel actoren binnen het TWIE-veld te ondersteunen en te versterken in kennis en expertise.

In 2025 werden de voorbereidingen voor de nieuwe websites van het Huis van Alijn, het Industriemuseum en ETWIE verdergezet. Deze vernieuwingsoperatie zal ook uitmonden in een grondige heroriëntering van de ETWIE-Kennisbank, gebaseerd op een diepgaande gebruikersanalyse (voorzien voor 2027–2028). Voor de al gezette stappen in dit traject wordt verwezen naar OD 5.3 in het jaarverslag 2025 van het Industriemuseum.

Daarnaast blijft ETWIE de verdere ontwikkeling van ziterasbestin.be verkennen, met de ambitie om deze website uit te bouwen tot een internationaal kennisplatform en referentietool voor erfgoedprofessionals, met aandacht voor een brede waaier aan gevaarlijke stoffen. In samenwerking met het Centre for Digital Humanities van de Universiteit Gent en acht Europese partners werd hiervoor het projectvoorstel D-TOX (Digital Twin Approaches to Toxic and Hazardous Heritage) uitgewerkt binnen het Horizon Innovation Action-programma (Creative Europe). De ontwikkeling van digitale tools vormt hierin de ruggengraat van dienstverlening en bewustmaking rond gevaarlijk erfgoed.

3. Ondersteuning van de TWIE-sector binnen het bredere digitale erfgoedecosysteem

ETWIE ondersteunt de TWIE-sector in haar digitale transformatie, met bijzondere aandacht voor de aansluiting bij het bredere ecosysteem van de Vlaamse erfgoedbank.

Begin 2024 werd de bouw van deze nieuwe databank gegund aan zetcom, met de oplossing MuseumPlus. Ook in 2025 nam ETWIE een actieve rol op in de afstemming met andere Landelijke Dienstverlenende Rollen (LDR) over de implementatie van het systeem en de uitbouw van een landelijke dienstverlening. ETWIE bleef hierbij ook nauw betrokken binnen het Overleg Cultureel Erfgoed (OCE) en engageert zich om in de toekomst voor het TWIE-veld een ondersteunende rol op te nemen bij het gebruik van de databank.

4. Digitale borging en documentatie van erfgoed en verkenning van dienstverlening

ETWIE blijft inzetten op het borgen en documenteren van erfgoed via digitale technieken en onderzoekt daarbij de mogelijkheden voor de ontwikkeling van bijkomende dienstverlening.

In het verlengde van het project *Focus Vakmanschap* is in deze beleidsperiode het digitaal vastleggen van immaterieel erfgoed en technisch vakmanschap via video een belangrijke doelstelling. In 2024 werd in samenwerking met CAG en de Erfgoedcel Leuven al een film gerealiseerd over de techniek van het riffelen bij Ateliers Bonte in Leuven. In 2025 volgde een film rond het vakmanschap van het klokken maken (zie ook OD 2.2). Daarnaast volgt ETWIE binnen het domeinoverleg (gefaciliteerd door Werkplaats Immaterieel Erfgoed) een bredere reflectie over de uitdagingen rond het beheer van de gegenereerde digitale data bij de borging van immaterieel erfgoed.

ACTIES VOLGENS SD's en OD's STRATEGISCH KADER

SD 1 ETWIE is binnen en buiten de (internationale) erfgoedsector hét centrale aanspreekpunt voor het erfgoed van techniek, wetenschap en industrie in Vlaanderen en Brussel

OD 1.1 ETWIE herkent en onderzoekt TWI-erfgoed(gemeenschappen) en bouwt inhoudelijke kennis en expertise uit via zijn kennisbank, specifiek in die domeinen van het TWI-erfgoed die onderbelicht zijn in Vlaanderen en Brussel.

Actie 1: Actualisatie kennisbank en bibliografie industriële archeologie

Korte beschrijving: ETWIE onderhield en actualiseerde permanent de online kennisbank en de Belgische Bibliografie voor Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed, met participatieve bijdragen van erfgoedactoren uit het TWIE-veld.

Doelstelling:

- Up-to-date houden van informatie over mensen, instellingen en organisaties in industrieel en wetenschappelijk erfgoed.
- Kennisdeling binnen de TWI-erfgoedgemeenschap optimaliseren.

Betrokken partners: erfgoedactoren uit het TWIE-netwerk.

Doelgroep: onderzoekers, erfgoedprofessionals en breed publiek

Resultaat:

- Kennisbank gegroeid tot 1.897 pagina's over actoren, een toename van 63 pagina's ten opzichte van 2024.
- Belgische Bibliografie voor Industriële Archeologie en Industrieel Erfgoed bevat 9.184 referenties, een toename van 86 ten opzichte van 2024.

Impact:

ETWIE positioneert zich als centrale kennisregisseur voor wetenschappelijk en industrieel erfgoed door de voortdurende actualisatie van de eigen kennisbank en bibliografie. Versnipperde informatie wordt zo duurzaam beheerd en toegankelijk gemaakt voor onderzoek, beleid en praktijk. Hierdoor draagt de actie bij aan structurele en duurzame uitbouw van de TWI-erfgoedgemeenschap en ondersteunt het de strategische doelstelling van ETWIE om kennis en expertise breed beschikbaar en actueel te houden.

Actie 2: onderbelichte thema's – netwerkvorming en inventarisatie stoomerfgoed

Korte beschrijving: ETWIE werkte aan de inventarisatie van stationaire stoommachines in Vlaanderen en maakte gebruik van dit momentum om een zelfbewuste stoomerfgoedgemeenschap in Vlaanderen op te bouwen.

Doelstelling:

- Het lokaliseren, bezoeken en beschrijven van stationaire stoommachines.
- Het opbouwen van een actieve erfgoedgemeenschap rond stoomliefhebbers in Vlaanderen.
- Het optimaliseren van de dienstverlening van ETWIE door de noden van stoomliefhebbers te inventariseren en hen te informeren over opleidingen en expertiseontwikkeling.

Betrokken partners: Thermotechnisch Instituut - KU Leuven, VVIA (via ontsluiten archief Stoomstichting West-Vlaanderen)

Doelgroep: erfgoedgemeenschap en dienstverleners, waaronder Agentschap Onroerend Erfgoed

Resultaat:

- Contactmoment (24/02/2025) met 74 deelnemers in het Thermotechnisch Instituut in Leuven
- Netwerk in opstart met 31 kandidaten voor intensievere samenwerking en uitwisseling.
- 11 stoommachines in Oost- en West-Vlaanderen bezocht; veldverkenning niet volledig afgerond in 2025.
- Overzicht van nieuw archiefmateriaal verzameld ter ondersteuning van de determinatie en documentatie van stoommachines.

Impact:

Het contactmoment en de opvolging van deelnemers hebben geleid tot de opstart van een netwerk van actieve stoomliefhebbers, eigenaren en deskundigen. Dit netwerk vormt een basis voor verdere samenwerking en kennisuitwisseling binnen Vlaanderen en Brussel.

De verzamelde input uit het contactmoment maakte de noden van de gemeenschap inzichtelijk, bijvoorbeeld op het vlak van opleidingen en documentatie. Hierdoor kan gerichte kennisoverdracht over stoomtechniek doelgericht plaatsvinden.

Via de contacten met eigenaars is de toegang tot stoommachinelocaties en archiefmateriaal vergroot. De verzamelde gegevens dragen bij aan een systematisch overzicht en een duurzame documentatie van stationaire stoommachines in Vlaanderen en Brussel.

Tegelijkertijd heeft deze actie het fundament gelegd voor vervolgprojecten, zoals verdere veldverkenning en diepere samenwerking. Zo stimuleert ETWIE een actief en duurzaam netwerk dat toekomstige initiatieven kan dragen.

ETWIE bracht meer dan 70 stoomliefhebbers samen in het Thermotechnisch Instituut in Leuven. Het doel? Samen bouwen aan een actieve erfgoedgemeenschap die meeschrijft aan een Vlaamse inventaris en kennis rond stoomtechniek beter deelt. Want energie en hoe we ermee omgaan is vandaag relevanter dan ooit.

Actie 3: onderbelichte thema's – verkenning radio- en televisie-erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE verkende het radio- en televisieerfgoed in Vlaanderen als onderdeel van communicatieerfgoed, vanuit de noodzaak aan een strategie om dit onderbelichte thema te inventariseren en behouden.

Doelstelling:

- Inzicht krijgen in het communicatie-erfgoed van radio en televisie in Vlaanderen en Brussel.
- Het voorbereiden van toekomstige waardering, inventarisatie en herbestemming van radio- en televisiecollecties, met focus op het Omroepmuseum en Cinema Victoria.
- Het bundelen van kennis en ervaringen in het veld door particuliere verzamelaars met elkaar te verbinden.

Betrokken partners: Omroepmuseum, Cinema Victoria, Radiomuseum Olen, Radiomuseum Heist en andere prominente verzamelaars en herstellende van radioapparatuur.

Doelgroep: erfgoedgemeenschap, collectiebeherende instellingen en onderzoekers van communicatie-erfgoed

Resultaat :

- Verkenning van radio- en televisie-erfgoed in Vlaanderen en Brussel.
- Inventarisatie van voornaamste verzamelaars, collecties en relevante erfgoedactoren.
- Verkenning van de collecties van het Omroepmuseum en Cinema Victoria
- Interne denkoefening en visievorming bij ETWIE over mogelijke verdere ontwikkeling van radio- en televisie-erfgoed als TWIE-thema.

Impact:

De verkenning heeft een eerste overzicht van radio- en televisie-erfgoed in Vlaanderen opgeleverd, inclusief de actoren en collecties. Door verzamelaars, herstellende en erfgoedspelers in kaart te brengen, is de basis gelegd voor verdere samenwerking en kennisuitwisseling binnen het domein van communicatie-erfgoed.

Daarnaast heeft de inventarisatie inzicht gegeven in de belangrijkste knelpunten en noden, zoals de versnippering van materiaal, de vergrijzing van verzamelaars, het gebrek aan museale opvang en het effect van het commerciële circuit op waardering en collectievorming. Dit duidt de nood voor gerichte strategieën voor behoud en waardering.

De verkenning heeft ook een denkoefening bij ETWIE op gang gebracht over hoe radio- en televisie-erfgoed als toekomstig TWIE-thema kan worden ontwikkeld binnen de eigen werking. Hierdoor kan ETWIE een rol spelen in het uitzetten van beleid, prioriteiten en acties voor duurzame bewaring en ontsluiting.

Tot slot legde deze actie het fundament voor een toekomstige systematische inventarisatie, strategieontwikkeling en mogelijke herbestemming van radio- en televisiecollecties, waarmee

het erfgoed op lange termijn beter wordt geborgd en toegankelijk gemaakt voor onderzoekers en de bredere erfgoedgemeenschap.

Actie 4: onderbelichte thema's – verkenning en waardering computererfgoed

Korte beschrijving: ETWIE ondernam verschillende acties om het computererfgoed in Vlaanderen in kaart te brengen, te helpen waarderen en te ontsluiten.

Doelstelling:

- Een overzicht samenstellen van collecties en verzamelingen computererfgoed in Vlaanderen.
- Personen en organisaties met kennis en kunde opnemen in de kennisbank, zodat die permanent geactualiseerd blijft en als bron kan dienen voor onderzoek en netwerking binnen dit erfgoeddomein

Betrokken partners: departement Computerwetenschappen KU Leuven, GUM, Universiteit Antwerpen en team collectie en onderzoek Industriemuseum

Doelgroep: collectiebeherende instellingen en erfgoedgemeenschap

Resultaat:

- Verkenning en waardering van computercollectie KUL en Industriemuseum uitgevoerd.
- Overzicht gemaakt van verzamelaars van computererfgoed in Vlaanderen en Brussel.
- Deelname aan stuurgroep rond de expo "Computer says hello" van het Industriemuseum.

Impact:

Deze eerste verkenning legde het fundament voor een systematische inventarisatie op de schaal van Vlaanderen en Brussel. Zo'n overzicht maakt het mogelijk om duurzaam en beredeneerd met computercollecties om te gaan en strategische keuzes te maken voor hun behoud en ontsluiting.

De waarderingssessies hebben geleid tot het formuleren van best practices voor de beoordeling en documentatie van computercollecties. Dit versterkt de professionalisering van toekomstige waarderingsprocessen en zorgt ervoor dat kennis en expertise rond computererfgoed structureel geborgd worden.

Als lid van de stuurgroep rond "Computer says hello" in het Industriemuseum zette ETWIE de schouders onder deze tentoonstelling. Dat deden we door ons eigen netwerk aan te spreken, waarderingssessies te begeleiden en eigen expertise te delen. Door het waardebewustzijn bij het brede publiek en bij erfgoedactoren te verhogen, samenwerking binnen het veld te stimuleren en mogelijkheden voor verdere kennisdeling, netwerkvorming en betrokkenheid bij het behoud van computercollecties te bieden, kan de expo een nieuwe dynamiek creëren rond dit erfgoed.

In tijden van fake news is betrouwbare communicatie en informatie cruciaal. Met onze media hebben we als maatschappij al een heel traject afgelegd. Daarom zet ETWIE in op het erfgoed ervan: van het waarderen van computercollecties aan de KU Leuven (boven) en het Industriemuseum tot een eerste verkenning van de rijke collectie van het Omroepmuseum (onder, zogenaamde wow-meter).

OD 1.2 ETWIE verzamelt en ontsluit kennis en expertise over TWI-erfgoed(gemeenschappen) via een vernieuwd digitaal instrumentarium om zijn doelgroepen beter te bereiken en om nieuwe manieren van ontsluiting te ontwikkelen.

Actie 1: Beleidsnota ‘Grote Tuigen’

Korte beschrijving:

De opstart werd gemaakt van een beleidsnota rond ‘Grote Tuigen’, erfgoedobjecten die door hun omvang, gewicht of technische complexiteit vaak onvoldoende aandacht krijgen. Het gaat hierbij vaak om relatief jonge industriële machines of onderdelen die veel opslagruimte vergen en waarvoor standaard beheerpraktijken ontoereikend zijn.

Doelstelling:

- Bewustwording en prioritering van grote en complexe erfgoedobjecten verhogen.
- Richtlijnen en aanbevelingen formuleren voor beheer, behoud en digitalisering.
- Een afgewerkte beleidsnota op het einde van de huidige beleidsperiode, zodat deze ‘Big Stuff’ expliciet op de toekomstige beleidsagenda kan komen.
- Strategische keuzes voorbereiden voor toekomstig beleid en investeringen.

Betrokken partners: CAG en Histories (kernpartners van het ‘Grote Tuigen’-overleg)

Doelgroep:

Beleidsmakers, collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals

Resultaten:

- Twee stuurgroepvergaderingen georganiseerd met de betrokken partners.
- Eerste concrete input verzameld voor de opbouw van de beleidsnota en de prioritering van aandachtspunten.

Impact:

ETWIE heeft samen met CAG en Histories een kader uitgezet voor het beheer van grote erfgoedobjecten, en de basis gelegd voor een verdere samenwerking rond dit erfgoed. Er werd een definitie gemaakt van de specifieke bedreigingen die deze grote tuigen ervaren en een prioritering van aandachtspunten voor een toekomstige beleidsnota.

Het opstellen van een beleidsnota (tegen het einde van deze beleidsperiode) staat dankzij deze eerste afspraken op de agenda van zowel ETWIE, CAG en Histories en heeft als doel de zichtbaarheid van deze ‘Big Stuff’ te verhogen, geïnformeerde strategische keuzes mogelijk te maken en de basis te leggen voor gerichte investeringen, samenwerking en de duurzame zorg voor dit groot en vaak uitdagend erfgoed.

Actie 2: verkennen digitalisatie en 3D-documentatie van bedreigd erfgoed

Korte beschrijving:

ETWIE verkende digitale technieken en mogelijke testcases voor het documenteren van zowel grote als kleine erfgoedobjecten met speciale aandacht voor bedreigde TWIE-collecties.

Doelstelling:

- Technologische mogelijkheden van digitale documentatie onderzoeken en integreren.
- Haalbaarheid en toepasbaarheid van drone-opnames en Gaussian Splat-modellen testen, vooral bij outdoorcases, na goedkeuring door de bevoegde diensten van Stad Gent.
- Praktische richtlijnen opstellen voor het sectorbrede gebruik van de scanstraat van het Industriemuseum.

Betrokken partners:

Industriemuseum en Deutsches Bergbau-Museum Bochum

Doelgroep:

Collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals

Resultaten:

- Vooronderzoek naar drone-opnames en fotogrammetrie (Gaussian Splat-modellen) afgerond. Testcases gepland en uitgevoerd zodra toestemming en objecten beschikbaar zijn.
- Online kennisdeling opgezet met Deutsches Bergbau-Museum Bochum rond lowbudget fotogrammetrie.
- Afspraken en workflow voor gebruik scanstraat Industriemuseum binnen de dienstverlening van ETWIE. Volgende afspraken werden gemaakt:
 - Digitalisering voor derden kan projectmatig of tegen betaling, met een structurele dienstverlening als toekomstperspectief (bijvoorbeeld in het kader van de Vlaamse Erfgoedbank).
 - Digitaliseren kan ook wanneer het Industriemuseum het object in collectie of beheer neemt (bv. In geval van een bedreigde bedrijfscollectie), vandaar dat vragen steeds vooraf in het verwervingsoverleg worden besproken.
 - Daarnaast kan digitalisering plaatsvinden voor eigen gebruik en onderzoek door ETWIE. Ook wordt ze ingezet voor het verder uitbouwen van documentatie en kennis (bv. in kader van stoomtechniek).

Impact:

Door gerichte afspraken en vooronderzoek is ETWIE beter gewapend om een digitale dienstverlening te ontwikkelen op maat van de sector met de nodige aandacht voor het documenteren van bedreigd erfgoed. De verdere uitrol via testcases en bijkomende kennisuitwisseling met het Deutsches Bergbau-Museum Bochum moet leiden tot gedeelde best practices voor efficiënt gebruik van digitale documentatietechnieken toepasbaar door collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals in Vlaanderen en Brussel.

ETWIE werkt achter de schermen om levendige, duurzame erfgoedgemeenschappen te bouwen die technisch vakmanschap borgen. De voorbije jaren begeleidden we tal van meester-leerlingtrajecten, onder andere bij letterkappers (boven) en kuipers (onder). In 2025 keerden we terug voor een interview, dat we via onze communicatiekanalen deelden, een uniek portret van een ambacht en van de mensen die er hun hart en ziel in leggen.

OD 1.3 ETWIE ontsluit en presenteert kennis en praktijkinzichten over TWI-erfgoed in Vlaanderen en Brussel binnen een (inter)nationaal netwerk om het inzicht in en de appreciatie voor dit erfgoed te vergroten.

Actie 1: structurele communicatie via eigen kanalen en sociale media

Korte beschrijving: ETWIE zet structureel in op de eigen communicatiekanalen (website, sociale media, nieuwsbrieven) om kennis te delen, projecten en onderzoek te promoten en een breed publiek te bereiken.

Doelstelling:

- Bereik en zichtbaarheid van ETWIE-werking en kennis vergroten.
- Structuur bieden voor informatieverstrekking aan erfgoedgemeenschap en publiek.
- Kennisbank en thematische info zichtbaar en toegankelijk maken via digitale kanalen.

Betrokken partners: team communicatie Industriemuseum

Doelgroep: breed publiek, erfgoedgemeenschappen en vrijwilligers

Resultaat :

- Website ETWIE: de bezoekersaantallen bleven in 2025 vrijwel gelijk met 73477 bezoekers (vs. 73585 in 2024). We merken met 0,44 % wel een bescheiden stijging in het aantal nieuwe bezoekers. De meeste bezoekers komen uit België (52000) en via de homepage (9,54%) of de nieuwssectie (1,55%). Veel bezochte pagina's zijn: het kennisdossier rond houtdraaijerij Coppens (782) en dat van De Scute vzw (694). De aankondiging van onze contactdag rond Stoomerfgoed genoot veel belangstelling (568).
- Projectwebsites: de conferentiewebsite van Big Stuff 2025 werd 10708 keer bezocht met een duidelijke piek tijdens de conferentiemaand oktober (3040). De conferentiewebsite van ICA-SBA 2026 werd zo'n 3520 keer bezocht.
- Sociale media: Facebook: 70.800 views (stijging van 249% ten opzichte van 2024), 1.800 volgers (stabiel gebleven); Instagram: 45.700 views (stijging van 66% ten opzichte van 2024) en 1170 volgers (11% gestegen); LinkedIn: van 49 naar 269 volgers.
- Nieuwsbrieven: TWIE-zine: 1958 abonnees, open rate 41,3%, click rate 19%, 11 edities verstuurd. Het aantal abonnees is dus met 11 % gestegen, maar de open rate is iets gedaald. Thematische nieuwsbrief Textielerfgoed: 3 edities verstuurd, inhoud tevens raadpleegbaar via de ETWIE-website, waardoor tentoonstellingen, projecten en onderzoek rond textielerfgoed toegankelijk bleven voor een breed publiek.

Impact:

De impuls van een nieuwe communicatiemedewerker en de gerichte inzet op digitale communicatie hebben het bereik en de zichtbaarheid van ETWIE in 2025 aanzienlijk vergroot. De stijgende bezoekerscijfers en de groei op sociale media tonen aan dat de kennisbank, onderzoeksresultaten en projecten steeds beter hun weg vinden naar erfgoedgemeenschappen én een breder publiek. Hierdoor komt ook het TWI-erfgoed nadrukkelijker in de kijker en groeit het maatschappelijk draagvlak.

Via regelmatige nieuwsbrieven, thematische updates en nieuwe kanalen zoals linkedin wordt bovendien een duurzame informatielijn onderhouden, waardoor expertise, kennis en lopende initiatieven toegankelijk en actueel blijven voor vrijwilligers, professionals en geïnteresseerden.

Actie 2: communicatie via kanalen van derden

Korte beschrijving: ETWIE maakte gebruik van publicaties, platformen en evenementen van externen om projecten, kennis en thema's rond industrieel en ambachtelijk erfgoed te delen. Dit gebeurde zowel op eigen initiatief als op vraag van partners en organisaties uit het TWIE-netwerk.

Doelstelling:

- Het bereik van ETWIE-projecten en opgebouwde TWIE-kennis vergroten door actief gebruik te maken van externe kanalen.
- Nieuwe netwerken en doelgroepen aanboren die niet via de eigen communicatiekanalen worden bereikt.
- De aanwezige expertise en lopende projecten zichtbaar maken in zowel nationale als internationale contexten.

Betrokken partners: Provincie Oost-Vlaanderen, Op/Til, Patakon, Alumnivereniging Ingenieurs UGent, Erfgoeddag, tijdschrift *De Vlaamse Jager*, andere externe publicaties en evenementen

Doelgroep: erfgoedgemeenschap en vrijwilligers, onderzoekers en breed publiek

Resultaat:

- Inhoud geschreven voor Erfgoedsprokkel *De kracht van een eeuweling. De Centrale in Gent*.
- Artikel over het educatief project *Erfgoedklas* voor publicatie *5 jaar bovenlokale cultuurprojecten* (Op/Til).
- Artikel voor het tijdschrift *Patakon* over Bonte Ateliers, riffelen als techniek en historisch archiefmateriaal.
- Presentatie voor Alumnivereniging van Ingenieurs UGent over *Ingenieuze Ingenieurs in en met Erfgoed*, leidend tot opvolgingscontacten met ingenieurs voor verdere activiteiten.
- Artikel over taxidermie als immaterieel erfgoed gepubliceerd in tijdschrift *De Vlaamse Jager*.
- Artikel over de Big Stuff conferentie en community in *Kamzine* (Koepel voor Attracties en Musea).
- In iedere nieuwsbrief voor de Vrienden van het Industriemuseum tipt ETWIE een uitstap of nieuwtje uit het TWIE-veld.
- Artikel '*Legacy of danger: safeguarding heritage collections from asbestos*' in Global Asbestos Forum Magazine 2025/01
- De film over Bonte Ateliers & Riffelen werd in 2025 nogmaals vertoond op PlattelandsTV (7 opeenvolgende dagen, vanaf 7 februari).
- De ETWIE-documentaires over Taxidermie en Ateliers Bonte werden op 14 december vertoond op DocTalks in Lumière in het kader van een denkmoment rond het in beeld brengen van vakmanschap.
- ETWIE nam op 27/04/2025 deel aan Erfgoeddag in het GUM met "Opgezet spel" de escape game rond taxidermie.

Impact:

Door actief in te zetten op externe platformen vergrootte ETWIE de zichtbaarheid van TWI-erfgoed buiten de eigen communicatienetwerken. Projecten en expertise werden verspreid via diverse sectorale, academische en internationale kanalen, waardoor nieuwe netwerken werden bereikt. Deze aanwezigheid op externe podia verbeterde niet alleen de positie en zichtbaarheid van ETWIE als kennispartner, maar droeg ook bij aan een groter draagvlak voor TWI-erfgoed.

Actie 3: Ontwikkeling van een nieuw communicatieplan 2024–2028

Korte beschrijving: De ontwikkeling van een nieuw, meerjarig communicatieplan voor de periode 2024–2028. Dit plan vormt een strategisch kader voor een coherente, doelgerichte en eigentijdse communicatie, afgestemd op de missie en werking van ETWIE.

Doelstelling:

- Opschalen en structureren van de interne en externe communicatie.
- Het maken van duidelijke strategische keuzes maken in doelgroepen, boodschappen en kanalen.
- Verhogen van de effectiviteit, leesbaarheid en toegankelijkheid van de communicatie.

Betrokken partners: interne medewerkers; externe opleidingsverstrekker communicatie

Doelgroep: interne medewerkers; erfgoedprofessionals en brede publiek

Resultaat

- Opleiding communicatieplan gevolgd door medewerker communicatie.
- Analyse van bestaande communicatie (sterktes, zwaktes, opportuniteiten en kansen).
- Strategische krijtlijnen voor communicatieplan 2024–2028 uitgewerkt.
- Inzichten rond doelgroep- en kanaalkeuze verworven en toegepast op de ontwikkeling van wireframes voor een nieuwe website voor het ETWIE en het Industriemuseum.
- Principes van scanbaar schrijven toegepast in de communicatie.

Impact:

Met het nieuwe communicatieplan beschikt ETWIE over een helder en strategisch onderbouwd kader voor interne en externe communicatie. De werking evolueert van ad hoc en intuïtief naar planmatig en doelgericht, met duidelijke keuzes in doelgroepen, boodschappen en kanalen. Dit verhoogt de coherentie, herkenbaarheid en effectiviteit van de communicatie en verbeterde de interne afstemming.

Daarnaast vormde het traject de basis voor een denkoefening rond een geïntegreerde website voor ETWIE en het Industriemuseum. Door nu al strategisch na te denken over structuur, positionering en doelgroepbenadering in één gedeeld digitaal platform, wordt een duurzame en consistente online aanwezigheid voorbereid die de inhoudelijke verbondenheid tussen beide organisaties helder zichtbaar maakt.

Actie 4: internationale kennisdeling via presentaties en deelname conferenties

Korte beschrijving: ETWIE deelde ook op internationaal niveau kennis over industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed via presentaties, deelname aan conferenties en seminars, gericht op uitwisseling met erfgoedprofessionals en onderzoekers in geheel Europa.

Doelstelling:

- Zichtbaarheid van ETWIE vergroten door kennis en expertise te delen via presentaties en actieve deelname aan internationale conferenties.
- Bijdragen aan de versterking van de Europese erfgoedsector door opgebouwde expertise en dienstverlening te tonen buiten de landsgrenzen.

Betrokken partners: European Taxidermy Championship, Natural History Museums and Contemporary Issues, Universeum, Association of Medical Museums and Collections, Society for the History of Technology, Stichting Bedrijfsgeschiedenis, European Fashion Heritage Association, Johns Hopkins Education and Research Center

Doelgroep: erfgoedprofessionals en onderzoekers op internationaal niveau

Resultaten:

- 19-21/02/2025: deelname aan en posterpresentatie tijdens het European Taxidermy Championship in Salzburg om de erfgoedwaarde van taxidermie als techniek onder de aandacht te brengen. Titel van de poster: *Taxidermy as heritage?*
- 8/04/2025: presentatie tijdens de maandelijkse Natural History Museums and Contemporary Issues voor onderzoekers en museumprofessionals in Parijs met als titel *Intangible cultural heritage of natural history collections*.
- 23-25/06/2025: deelname aan *Universeum*, de jaarlijkse conferentie van het European Network for Academic Heritage in Graz om de band met erfgoedprofessionals binnen dit domein te versterken en de werking van ETWIE onder de aandacht te brengen binnen dit domein.
- 10-13/09/2025: deelname aan de International Association of Medical Museums and Collections-conferentie in Ingolstadt met een presentatie rond de objectwaarde van gevaarlijk erfgoed met als titel *The Dangerous Heritage Guide to the Collection: Managing Toxic and Hazardous Medical Heritage*
- 9-11/10/2025: deelname aan de History of Technology Conference in Luxemburg, netwerkmoment binnen de wereld van het bedrijfserfgoed.
- 28 /11/2025: deelname aan het symposium 'Naar een meer inclusieve economische en bedrijfsgeschiedenis' bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, georganiseerd door Stichting Bedrijfsgeschiedenis in Amsterdam.
- 11-12/12/2025: deelname aan de European Fashion Heritage Association-conferentie in Parijs: presentatie over de textiel erfgoedwerking van ETWIE en netwerkmomenten.
- 13/12/2025: deelname aan het webinar *Dangerous Heritage* van het Johns Hopkins Education and Research Center en afspraak om in 2026 zelf het webinar rond dit topic te geven.

Impact:

Door presentaties te geven en deel te nemen aan seminars heeft ETWIE haar internationale zichtbaarheid opnieuw uitgebreid, nieuwe relaties opgebouwd en bestaande contacten verstevigd met diverse internationale erfgoed- en academische partners binnen de domeinen die relevant zijn voor de eigen werking. De uitwisseling van kennis versterkte zowel de inhoudelijke expertise van ETWIE als haar professionele netwerken, wat de kwaliteit van toekomstige initiatieven en projecten bevordert.

ETWIE is de Belgische stem van de European Route of Industrial Heritage (ERIH) en verbindt het Vlaamse en Brusselse erfgoedlandschap met het Europese netwerk. Op de conferentie van 2025 stond immaterieel industrieel erfgoed centraal, van muziek en feesttradities tot sport en eten, en werden inspirerende manieren besproken om dit rijke erfgoed levendig te houden en te delen.

Actie 5 versterken van internationale netwerken en projecten

Korte beschrijving: ETWIE bouwde en versterkte internationale netwerken door samen te werken aan internationale projecten en actief bij te dragen aan bestaande internationale netwerken.

Doelstelling:

- Internationale zichtbaarheid, erkenning en impact van ETWIE vergroten.
- Opbouw van strategische contacten en uitbreiden van de samenwerking met academische en erfgoedprofessionele partners via deelname aan internationale projecten, congressen en netwerken.

Betrokken partners: Universeum, International Council for Archives – Section on Business Archives (ICA-SBA), European Route of Industrial Heritage (ERIH), The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage, Big Stuff Heritage, Scientific Research Network, International Commission on Occupational Health (ICOH), Rijksdienst Cultureel Erfgoed Nederland (RCE) en het Centre for Digital Humanities van UGent.

Doelgroep: erfgoedprofessionals, erfgoedgemeenschap en academische wereld & onderzoekers

Resultaten:

- Oprichting en coördinatie van de werkgroep Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE) binnen Universeum om meer samenwerking tussen musea en onderzoekers rond immaterieel erfgoed in wetenschappelijke en universitaire collecties te stimuleren.
- Actief lidmaatschap van ICA-SBA en organisatie van de volgende ICA-SBA-conferentie *The Company We Keep: Navigating Brands, Borders and Boundaries* (Brussel, 2026).
- Als National Representative voor ERIH fungeert ETWIE als Belgisch aanspreekpunt voor industrieel erfgoed in ons land en vertegenwoordigen we onze nationale belangen binnen dit Europese netwerk.
- Binnen TICCIE België is ETWIE bestuurslid en verantwoordelijk voor de opmaak en redactie van het jaarlijkse verslag van de nationale werking.
- Bij Big Stuff Heritage is ETWIE bestuurslid en coördinator van de organisatie van de conferentie in 2025, met als thema 'Skills & Machines, a living partnership' (zie infra).
- ETWIE maakt deel uit van het Scientific Research Network *Heritage Practice Communities in a Digitized World* (FWO/Global Wales) voor kennisdeling over datagebruik bij erfgoedgemeenschappen, met tien internationale partners.
- ETWIE maakt deel uit van het wetenschappelijk comité van ICOH voor het congres *History of Prevention of Occupational and Environmental Diseases* (Leuven, 2026) en volgt vanuit die functie de call for papers op rond het onderwerp 'de rol van musea voor industriële geschiedenis in het bestuderen en aanpakken van toxische nalatenschappen'.
- Structurele kennisdeling met het RCE: ETWIE wisselt ervaring en kennis uit rond de aanpak van een thematische werking en het netwerken rond medisch en gevaarlijk erfgoed, nam deel aan Erfgoedlabo op pad, waarbij kennisuitwisseling rond labo-technieken en de inzet ervan bij het determineren en evalueren van toxische materialen in collecties centraal stond.

Europese projecten

- Samen met de Centre for Digital Humanities van de UGent was ETWIE verantwoordelijk voor de Horizon Innovation Action-aanvraag *D-Tox*. Een Europese samenwerking met acht Europese partners voor de ontwikkeling van een AI-gedreven digitale kennisomgeving en het gebruik van digital twins om toxisch erfgoed, in casu uranium en asbest, veilig te identificeren, beheren en ontsluiten.
- Partner in de Erasmus+ aanvraag *Techrest* rond behoud en conservatie van technologisch erfgoed in wetenschappelijke collecties.

Impact:

Door in te zetten op deze netwerking verstevigde ETWIE haar positie binnen internationale erfgoedgemeenschappen en academische netwerken, en vergrootte ze haar kennis, expertise en netwerk om de landelijke erfgoedsector gericht te ondersteunen. De samenwerkingen leidden tot duurzame partnerschappen, uitwisseling van best practices en verdere opbouw van expertise rond industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

Actie 6: Individuele internationale kennisdeling en ondersteuning

Korte beschrijving: ETWIE onthaalde individuele internationale onderzoekers en erfgoedprofessionals in het Industriemuseum en begeleidde en ondersteunde hen door praktische begeleiding en kennisdeling, het uitwerken van een studieprogramma's, locatiebezoeken en introductie in het TWIE-netwerk in Vlaanderen en Brussel.

Doelstelling:

- Expertisedeling en internationale samenwerking op maat van individuele actoren.
- Het versterken van de kennis van partners en van de internationale zichtbaarheid van de eigen werking via persoonlijke begeleiding en uitwisseling.

Betrokken partners: University of Oulu, Université de Montréal

Doelgroep: academische wereld en onderzoekers

Resultaten:

- Afspraak vastgelegd met student van de University of Oulu, Finland - geplande ontvangst 2026; voorbereiding voor begeleiding en kennisuitwisseling rond industrieel erfgoed, gender-archeologie en zintuiglijke etnografie, met casestudies in China en Finland.
- Ontvangst en begeleiding van een doctoraatsstudent van de Université de Montréal, Canada - ontvangst en begeleiding in 2025; studieprogramma met ontmoetingen, locatiebezoeken en kennisdeling in heel Vlaanderen rond herbestemming van industrieel erfgoed.

In 2025 organiseerde ETWIE Big Stuff 2025: Skills and Machines – A Living Partnership, over het doorgeven van kennis en vakmanschap rond (grote) erfgoedmachines. Met 199 deelnemers uit 20 landen werd deze conferentie een groot succes! Lezingen, workshops, demonstraties en excursies bij erfgoedactoren boden een unieke kans om bij te leren, de sector te versterken en het Vlaamse erfgoed internationaal te laten schitteren.

Impact:

Met deze gerichte internationale begeleiding realiseert ETWIE een meerwaarde op drie niveaus. Voor visiting scholars betekent onze dienstverlening toegang tot expertise, netwerken en praktijkvoorbeelden in Vlaanderen en Brussel. Voor onze eigen organisatie leidt deze uitwisseling tot inhoudelijke verdieping en versterking van onze internationale positionering. Voor de landelijke TWI-gemeenschap leidt dit tot een kwalitatief sterkere dienstverlening. Door elke samenwerking professioneel en zorgvuldig te benaderen, dragen we niet alleen bij aan duurzame internationale relaties, maar ook aan een positief en kwaliteitsvol imago van zowel onze eigen werking als van het bredere Vlaamse en Brusselse erfgoedlandschap.

Actie 7: Organisatie van internationale conferenties

Korte beschrijving: ETWIE organiseerde en coördineerde grootschalige internationale conferenties en evenementen om kennisdeling, samenwerking en zichtbaarheid rond industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed te bevorderen.

Doelstelling:

- Kennisontwikkeling, uitwisseling van best practices en duurzame samenwerking binnen de Europese en mondiale erfgoedgemeenschap.
- Het versterken van grootschalige netwerken door evenementen te organiseren die onderzoekers, erfgoedprofessionals en internationale partners samenbrengen.
- Het internationaal zichtbaar maken en valoriseren van ETWIE's expertise.

Betrokken partners: Big Stuff Heritage, ICA-SBA, Industriemuseum, International Conservation Service, Atlantikwall Raversyde, University of Canberra, Werkplaats Immaterieel Erfgoed, FARO, Erfgoedcel Kusterfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Universiteit Antwerpen, Agentschap Onroerend Erfgoed, Archives Nationales du Grand-Duché de Luxembourg, Stichting Bedrijf & Historie, KBR.

Doelgroepen: Internationale erfgoedprofessionals, onderzoekers, collectiebeherende instellingen, academische netwerken en vrijwilligersorganisaties.

Resultaten:

- **Big Stuff 2025: Skills and Machines – A Living Partnership**
 - Datum: 13-17/10/2025
 - Thema: doorgeven van kritische kennis en vakmanschap in relatie tot (grote) erfgoedmachines
 - 199 deelnemers uit 20 landen
 - Programma: 15 lezingen op 3 erfgoedlocaties, nocturne in Industriemuseum met workshops en demonstraties, diverse discussieformats, 11 excursies bij landelijke erfgoedactoren en vrijwilligersorganisaties
 - Hybride organisatie: parallelle digitale hub in Perth, Australië en mogelijkheid tot online deelname
 - Resultaten worden in 2026 gepubliceerd in *Journal of Post-Medieval Archaeology* en in een themanummer van FARO

- **ICA-SBA 2026 : The Company We Keep: Navigating Brands, Borders and Boundaries**
 - Datum: 21-22/09/2026
 - Thema: het bewaren, verbinden en delen van bedrijfscollecties en -geschiedenis in een internationale context, met aandacht voor samenwerking, gevoeligheden en inspirerende praktijkvoorbeelden
 - Organisatie gestart in 2025: financiële afspraken, bezoeken aan partners (o.a. Luxemburg en Nederland), locatie (KBR), catering en call for papers
 - Verwacht deelnemersaantal: 150

Impact: Met de organisatie van Big Stuff 2025 en ICA-SBA 2026 positioneert ETWIE zich als een toonaangevende kennisregisseur binnen het internationale TWIE-veld. ETWIE stimuleert grensoverschrijdende kennisuitwisseling, versterkt internationale netwerken en creëert kansen voor nieuwe samenwerkingsprojecten. Door deelnemers uit verschillende landen samen te brengen, ontstaat een sterk platform voor duurzame partnerschappen en voor de verspreiding van vernieuwende inzichten in industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed. Het aantrekken van deze conferenties naar Vlaanderen en Brussel biedt een uitgelezen kans om het unieke ecosysteem van onze cultureel-erfgoed sector en onze erfgoedactoren internationaal in de kijker te zetten.

Actie 8: organisatie bedrijfs- en studiebezoeken

Korte beschrijving: ETWIE organiseerde bezoeken aan industriële bedrijven en erfgoedsites om geschiedenis, productieprocessen en bedrijfserfgoed te tonen aan erfgoedprofessionals en het bredere publiek.

Doelstelling:

- Bedrijfs- en industrieel erfgoed verkennen en toegankelijk maken voor geïnteresseerden en de bredere erfgoedgemeenschap.
- Kennisuitwisseling en bewustwording rond bedrijfserfgoed en technisch vakmanschap bevorderen en bedrijven enthousiasmeren over hun eigen geschiedenis en erfgoed.

Betrokken partners: Diverse bedrijven, Vrienden van het Industriemuseum, ABB, Agentschap Onroerend Erfgoed

Doelgroep: Bedrijven, erfgoedprofessionals, vrijwilligers, erfgoedgemeenschap en breed publiek

Resultaten:

- Bezoek aan Sibel met 18 deelnemers: uitleg over de geschiedenis en productie van titanium chirurgisch gereedschap toen en nu.
- Rondleiding voor 30 personen bij Vyncolite productielocatie (bakeliet perspoeders) en Vynckiersite door ETWIE.
- Toegang tot en geleid bezoek aan de voormalige werkplaats van ABB in Rieme voor 45 medewerkers.
- Organisatie van een bezoek aan MUST en rondleiding garenerverij door Catherine Van Ongevalle voor 25 deelnemers samen met Vriendenwerking van het Industriemuseum.

- Rondleiding over natte preparaten op alcohol in het Koninklijk Belgisch Instituut van Natuurwetenschappen door Jeroen Venderickx.
- Rondleiding voor 16 deelnemers bij Brouwerij Roman en de Yzerkotmolen in het kader van contactdag met collega's van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Impact:

Met deze bezoeken intensiverde ETWIE de band tussen bedrijven, de erfgoedsector en het bredere publiek. De activiteiten laten verleden en hedendaagse innovatie samenkomen en brengen technisch vakmanschap en bedrijfserfgoed toegankelijk én aantrekkelijk bij een niet-gespecialiseerd publiek. Tegelijk vormen deze bedrijfsbezoeken een prikkel voor bedrijven om hun geschiedenis en vakmanschap niet alleen te koesteren, maar ook vol trots uit te dragen en er actief mee aan de slag te gaan.

Exclusieve rondleiding bij Brouwerij Roman tijdens de ETWIE-contactdag met collega's van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Een inspirerende uitwisseling van kennis en ervaringen, waarbij ideeën en best practices over beleidsgrenzen heen werden gedeeld. Een levendig voorbeeld van hoe samenwerken het erfgoed sterker maakt!

OD 1.4 ETWIE verbindt ook buiten de erfgoedsector en stimuleert vernieuwende praktijken om zo het erfgoedbewustzijn in andere maatschappelijke domeinen te vergroten.

Actie 1: ontwikkeling toeristisch netwerk Scheldeland Industrieboultuur

Korte beschrijving: Sinds 2019 werkt ETWIE samen met de Stichting Industrieboultuur en Erfgoed Zeeland aan een Vlaams-Nederlands toeristisch netwerk rond industrieel erfgoed in Oost- en West-Vlaanderen en Zeeland, met het oog op de ontwikkeling van de eerste ERIH Regionale Route in Vlaanderen.

Doelstelling:

- Ontwikkeling van een duurzaam en zichtbaar grensoverschrijdend toeristisch netwerk rond industrieel erfgoed.
- Realisatie van een ERIH Regionale Route in Vlaanderen als hefboom voor toeristische ontsluiting, internationale profilering en samenwerking.

Betrokken partners: Stichting Industrieboultuur en Erfgoed Zeeland, Provincie Zeeland, Provincies Oost- en West-Vlaanderen en ERIH-board

Doelgroep: erfgoedgemeenschap, toeristische sector en (internationaal) breed publiek

Resultaat:

- Opbouw en activering van een grensoverschrijdend partnerschap tussen erfgoedorganisaties, overheden en toeristische actoren in Vlaanderen en Zeeland.
- Ontwikkeling van een gezamenlijk inhoudelijk en strategisch kader voor een ERIH Regionale Route in de Schelderegio.
- Indiening van een Interreg Vlaanderen-Nederland subsidieaanvraag ter ondersteuning van de verdere uitwerking en implementatie van het netwerk en de route.
- Hoewel de aanvraag positief werd onthaald, werd deze in deze ronde niet gehonoreerd, waardoor de concrete implementatiefase voorlopig werd uitgesteld.

Impact:

Het traject heeft de grensoverschrijdende samenwerking rond industrieel erfgoed tussen Vlaanderen en Zeeland merkbaar versterkt en het netwerk van erfgoed-, toeristische en beleidsactoren verdiept. Tegelijk heeft het project het bewustzijn vergroot van het toeristisch en maatschappelijk potentieel van industrieel erfgoed en bijgedragen aan de internationale positionering ervan via de voorbereiding van een ERIH Regionale Route. Hoewel de uitvoering voorlopig on hold, vormt het opgebouwde partnerschap een sterke basis voor toekomstige financiering en verdere realisatie.

Centraal in ETWIE's aanpak van bedrijfserfgoed staat het opbouwen van sterke, vertrouwensvolle relaties met ondernemingen. Zo stimuleert ETWIE erfgoedbewustzijn en inspireert het bedrijven om zorg te dragen voor hun eigen geschiedenis. Tijdens een bedrijfsbezoek aan Van Mulders-de Knibber kregen we een boeiende blik achter de schermen en zagen we hoe schilderdoeken vakkundig worden opgespannen.

Actie 2: verbinden van bedrijfs- en erfgoedwereld via praktijk

Korte beschrijving: De systematische uitbouw van een netwerk van historische bedrijven met erfgoedpotentieel werd ook in 2025 verdergezet. De afgelopen jaren werden ruim 1000 bedrijven in kaart gebracht, en met zo'n 175 bedrijven een actief en duurzaam contact onderhouden. Via informele, maar gerichte netwerkmomenten en aan de hand van een reeks nieuwe initiatieven werd dit netwerk continu uitgebreid en geactiveerd.

Doelstelling:

- Het verhogen van het erfgoedbewustzijn bij bedrijven en het stimuleren van erfgoedzorg.
- Het faciliteren van samenwerking tussen bedrijven en erfgoedactoren rond ontsluiting, digitalisering en kennisdeling.
- Het linken van actoren binnen het bedrijfserfgoed met de andere ETWIE-speerpunten, waaronder medisch- en textielerfgoed.

Betrokken partners: Diverse erfgoedspelers, lokale en internationale instellingen (CAG, Industriemuseum, Erfgoedcel Dendervallei, Liberas, Rijksarchief Antwerpen, Universiteit Antwerpen en anderen.) en diverse bedrijven.

Doelgroep: erfgoedgemeenschap, dienstverleners, bedrijven en breed publiek

Resultaat:

- In 2025 had ETWIE 22 kennismakingsmomenten ter plaatse bij diverse ondernemingen. We brachten een bezoek aan textielbedrijven (Concordia, Passementerie Neckebroek, Dries Van Noten, Van Mulders-De Knibber), medisch-gerelateerde ondernemingen (Belgica Dental, Sibel) en bedrijven uit andere sectoren (DQN, Dossche, Barco, Puratos, Rubbens, SIDAC, Tupperware, Candico, Sumitomo, Solvakem/Rosier, Baeke, PB Leiner, Stooopen en Meeûs, Belgian Brewers, Winsol).
- Daarnaast werden verschillende nieuwe initiatieven gerealiseerd. Verder werden er een aantal concrete projecten en acties gerealiseerd:
 - Begeleiding bij publicaties over bedrijfsgeschiedenis voor bedrijven en erfgoedactoren, waaronder Solvakem/Rosier, Dossche en SIDAC.
 - Openstelling van bedrijven voor een publiek kennismakingsmoment, met medewerking van SIBEL en Sumitomo (Vyncolite).
 - Digitalisatie en archivering van bedrijfsarchieven en collecties in samenwerking met partners zoals het Industriemuseum (Concordia), DQN en CAG (Rubbens).
 - Opstart van een stageplek bij pigmentenfabrikant Stooopen & Meeûs voor het verkennen en digitaliseren van het bedrijfsarchief, in samenwerking met het Rijksarchief Antwerpen en de Universiteit Antwerpen.
 - Samenwerking met Passementerie Neckebroek om het bedrijfsverhaal en het technisch vakmanschap te documenteren. Studenten van de Universiteit Antwerpen namen interviews af en in 2026–2027 volgt een filmproject in samenwerking met Erfgoedcel Denderstreek.
 - Bijdrage aan de herbestemming van erfgoedobjecten
 - Signaleren van de herbestemming van een spuitgietmachine van Tupperware, met een overdracht naar het Industriemuseum als resultaat.

- Op vraag van Barco bracht ETWIE radioherstellers in contact met het bedrijf voor herstellingen aan de historische collectie, waarvan de dubbels geveild werden.
- ETWIE stelde informatie ter beschikking uit de registratie van de schrijnwerkerscollectie uit het privémuseum 'Den temmerman en z'n aloam' die geveild werd door de familie. Hierdoor heeft een aantal musea unieke stukken kunnen verwerven en heeft een aantal bedrijven stukken verworven die voor hen erfgoedwaarde hebben, zoals het raamkader met rolluik uit de beginperiode van Winsol. Dit raamkader wordt nu gerestaureerd en ingezet als blikvanger bij de viering van hun 150ste verjaardag.
- Opstart van een inventarisatieproject rond het historisch archief van Belgian Brewers, geïnitieerd door ETWIE in samenwerking met CAG en Liberas en gekoppeld aan het geplande ICA-SBA-congres. Het project start in januari 2026, met archiefoverdracht naar Liberas voor verwerking en digitalisatie. Met CAG werden afspraken gemaakt om parallel te werken aan een inhoudelijke verdieping en storytelling.
- Faciliteren van kennisuitwisseling tussen bedrijven, zoals de studiedag voor het netwerk van bedrijfsarchivarissen bij Puratos, en de uitwisseling rond bedrijfscollectiebeheer tussen Dries Van Noten en Carhartt.
- Activering van lokale en internationale netwerken, onder meer via de overdracht van de film over Ford Genk aan het stadsarchief Genk, adviesverlening rond bedrijfscollecties en bedrijfsvoetbal, en de koppeling tussen Liberas (Stora Enso België) en Arkivcentrum Dalarna (Zweden).

Impact:

Centraal in ETWIE's structurele werking rond bedrijfserfgoed staat het actief opbouwen van vertrouwensrelaties met ondernemingen. Deze proactieve aanpak heeft de voorbije jaren de deur geopend naar tal van projecten, publieksmomenten, herbestemmingen en gerichte kennisuitwisseling tussen bedrijven en erfgoedactoren. Zo wakkert ETWIE het erfgoedbewustzijn binnen ondernemingen aan en inspireert ze de bedrijfswereld om zorg te dragen voor haar eigen verleden.

Daarmee profileert ETWIE zich als een strategische partner die niet alleen bedreigd erfgoed tijdig weet te signaleren, maar ook bruggen slaat en duurzame samenwerkingen tot stand brengt. Het resultaat is een groeiend en veerkrachtig netwerk, een sterkere zichtbaarheid van bedrijfserfgoed en een meer duurzame verankering ervan binnen het Vlaamse en Brusselse erfgoedlandschap.

ETWIE zette een visievormingstraject op rond bedrijfserfgoed in Vlaanderen en Brussel, waarbij erfgoedactoren, onderzoekers en bedrijfsarchivarissen samenkwamen in een 'coalition of the willing'. Tijdens inspirerende werksessies, onder andere bij Maison Vervloet in Brussel (onder) en Carrière du Hainaut in Zinnik (boven), werd nagedacht over de toekomst van bedrijfserfgoed. Het traject bouwt aan een sterk netwerk, met focus op kennisdeling, gezamenlijke projecten en procesoptimalisatie. Zo krijgt bedrijfserfgoed meer zichtbaarheid, impact en draagvlak in onderzoek, beleid en samenleving.

SD 2 ETWIE bouwt dynamische en participatieve (collectie)netwerken uit om een complementair en representatief TWIE-veld te krijgen.

OD 2.1 ETWIE ondersteunt een goed afgestemd TWIE-veld door een geactualiseerde en diepgaande veldtekening van de materiële en immateriële sporen van het industriële verleden te maken.

Actie 1: visievormingstraject bedrijfserfgoed

Korte beschrijving: ETWIE initieerde een breed visievormingstraject rond bedrijfserfgoed in Vlaanderen en Brussel. Het traject bracht diverse erfgoedactoren, onderzoekers en bedrijfsvertegenwoordigers samen in een “coalition of the willing” die de komende jaren de ontwikkeling van bedrijfserfgoed zal aanjagen, structureren en zichtbaar maken.

Doelstelling:

- Een gezamenlijke visie, roadmap en actieplan voor bedrijfserfgoed ontwikkelen om draagvlak voor behoud en valorisatie te vergroten.
- De samenwerking tussen sector, beleid en bedrijfswereld stimuleren en structureren.

Betrokken partners: Industriemuseum, Jenevermuseum, Liberas, Rijksarchief, Agentschap Onroerend Erfgoed; ETWIE, CAG, Erfgoedcel Leuven, Erfgoedcel Antwerpen, FARO, VUB, UGent, Universiteit Utrecht, KBC, D'Ieteren en Antwerpen Koekenstad vzw, DOENKER

Doelgroep: collectiebeherende erfgoedinstellingen, dienstverleners, onderzoekers en academische wereld, internationale erfgoednetwerken, bedrijven, overheden en beleid.

Resultaat

- In samenwerking met DOENKER werd een participatief traject (zie betrokken partners) doorlopen met vier werksessie gekoppeld aan een studiebezoek aan Maison Vervloet in Brussel, het Felix-archief in Antwerpen en de tentoonstelling rond confiserie Roodthoofd, Carrière du Hainaut in Zinnik en Liberas in Gent.
- Een gedragen visienota met driverstatement en roadmap voor bedrijfserfgoed in Vlaanderen en Brussel. De visienota wordt in 2026 voorgesteld.
- Vorming van een actieve “coalition of the willing” die structurele samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke projecten mogelijk maakt. Dit partnerschap vormt de basis voor een duurzaam netwerk rond bedrijfserfgoed met actoren uit het erfgoedveld en de bedrijfswereld.
- Concrete afsprakennota en engagementsverklaring rond betere afstemming en zichtbaarheid van bedrijfserfgoed binnen de sector, de bedrijfswereld en beleid.

Impact:

Het visievormingstraject legt een solide basis voor een duurzaam netwerk rond bedrijfserfgoed. Door gezamenlijke driver en roadmap is er een concreet toekomstplan met aandacht voor procesoptimalisatie, kennisdeling en gezamenlijke projecten. Hierdoor kan bedrijfserfgoed actiever ingezet worden voor onderzoek, educatie, publiekswerking en bredere maatschappelijke reflectie, en wordt er meer draagvlak gecreëerd voor behoud en valorisatie in de erfgoedsector, in de bedrijfswereld en bij beleidsmakers.

Onder begeleiding van ETWIE ontdekten studenten Erfgoedstudies van de Universiteit Antwerpen de praktijk van technisch vakmanschap. Ze interviewden dragers van bedreigde vaardigheden, verkenden Europese methoden voor het inventariseren van 'endangered crafts' en deelden hun resultaten breed. Zo versterken ze het bewustzijn rond industrieel immaterieel erfgoed en houden ze waardevolle kennis en vaardigheden levendig voor onderzoekers, erfgoedprofessionals én het brede publiek.

Actie 2: studentenonderzoek rond bedreigde technische vaardigheden

Korte beschrijving: In samenwerking met de Universiteit Antwerpen werd een studentenproject opgezet binnen de cursus *Heritage: Participatory Methods, Democratisation and Stakeholders*. Studenten interviewden personen en organisaties die traditionele en bedreigde vaardigheden beheersen. Ze onderzochten daarbij Europese methodologieën voor het inventariseren van 'endangered crafts'.

Doelstelling:

- Het documenteren van bedreigde technieken en erfgoedwaardige vaardigheden.
- Het toegankelijk maken van kennis hierover voor een breed publiek.
- Het actief betrekken van studenten bij het vastleggen en borgen van immaterieel erfgoed dat onder druk staat.

Betrokken partners: Universiteit Antwerpen, TWIE-netwerk en erfgoedactoren

Doelgroep: Dienstverleners, erfgoedgemeenschappen & vrijwilligers, onderwijs en breed publiek.

Resultaat

- 20 interviews uitgevoerd met personen en organisaties die bedreigde vaardigheden beheersen.
- Methodologische verkenning voor het documenteren van endangered crafts op basis van Europese voorbeelden voor het inventariseren van ambachten.
- Op 03/03/2025 werd er in het Industriemuseum een gastles georganiseerd rond bedreigde technische vaardigheden gekoppeld aan demonstraties door vrijwilligers op de machines van het museum.
- Afspraken gemaakt rond ontsluiting van dit traject: in 2026-2027 wordt een selectie van interviews herwerkt en toegankelijk gemaakt voor een breed publiek, waardoor technische vaardigheden beter zichtbaar en gewaardeerd worden.

Impact:

Studenten deden via een gastles en onderzoeksproject praktijkervaring op in het documenteren en borgen van immaterieel erfgoed. Hun onderzoek vergroot het bewustzijn rond industrieel immaterieel erfgoed en bevordert de waardering van bedreigde technische vaardigheden bij een nieuwe generatie van erfgoedwerkers. Door het openbaar maken van de interviews wordt kennis over bedreigde vaardigheden breed verspreid, zichtbaar gemaakt en duurzaam geborgd voor onderzoekers, erfgoedactoren en het brede publiek.

Actie 3: stuurgroep Netwerk Medisch Erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE organiseerde bijeenkomsten en activiteiten voor het Netwerk Medisch Erfgoed, gericht op het versterken van het netwerk en het uitwisselen van kennis.

Doelstelling:

- Het opvolgen van de noden rond het beheren van medische collecties.
- Het verrijken van kennis en netwerken rond medisch erfgoed.
- Het verdiepen van expertise rond specifieke thema's zoals terminologie, thesauri en het veilig omgaan met gevaarlijk erfgoed.

Betrokken partners: Histaruz (UZ Leuven), Vesalius Museum, GUM, Museum Dr. Guislain, Museum en archief van OCMW Brussel, Lambotte Museum, Musea Brugge, Gasthuismuseum Geel, Instituut voor Tropische Geneeskunde

Doelgroep: collectiebeherende instellingen met medisch erfgoed

ETWIE brengt erfgoedactoren via thematische netwerken samen om de zorg voor het TWIE echt vooruit te helpen. Samen rond de tafel ideeën en ervaringen uitwisselen is één ding, maar we doen vooral ook concrete zaken: op basis van wat de sector nodig heeft ontwikkelen we onderzoek, praktische tools en diensten. In 2025 lanceerden we het netwerk Gevaarlijk Erfgoed (onder) en gaven we met een workshop in het Netwerk Medisch Erfgoed de start van een overkoepelende thesaurus (boven).

Resultaat:

- ETWIE organiseerde twee netwerkbijeenkomsten in het Gasthuismuseum in Geel (18/06/2025) en Museum Dr. Guislain (11/09/2025), waarbij een werksessie steeds gekoppeld werd aan een collectiebezoek.
- Digitale bevraging gevolgd door een groepsgesprek als evaluatie van de werking van het netwerk. Ook in de toekomst zal het netwerk twee keer per jaar blijven verzamelen. Naast het opvolgen van noden en lopende projecten zal op vraag van de leden ook werksessie worden georganiseerd rond gedeelde uitdagingen zoals de ontwikkeling van een gedeelde terminologie en thesaurus.
- Er werd een vooronderzoek uitgevoerd naar het opzetten van een gezamenlijke termenlijst en thesaurus voor medisch erfgoed in Vlaanderen en Brussel.
 - Overleg met meemoo, Musea Brugge en CAG om kennis en expertise af te stemmen.
 - Werkgroep opgezet die input levert aan de AAT-redactieraad.
- Op 26/03/2025 vond een inspiratie-uitstap plaats naar Urk (Trefpunt Medische Geschiedenis, Nederland) om ideeën en aanpakken op te doen voor verdere samenwerking tussen de verschillende vrijwilligersverenigingen in Vlaanderen en Brussel die actief zijn rond medisch erfgoed.
- Jaarlijks overleg met TOON over lopende projecten en samenwerking op zorg- en medisch erfgoed.
- Partner in project rond meerstemmig registreren van medisch erfgoed van Vesalius Museum. Inhoudelijke ondersteuning bij het uitwerken van de projectaanvraag.

Impact: Het netwerk medisch erfgoed in Vlaanderen en Brussel versterkt de samenwerking en kennisdeling binnen de sector. Gezamenlijke projecten en structureel overleg zorgen voor een beter afgestemd en samenhangend veld, waarin expertise systematisch wordt gedeeld en verder ontwikkeld. Een concreet voorbeeld hiervan is de afstemming van terminologie, thesauri en methoden, waarmee de deskundigheid binnen het netwerk verder wordt verhoogd en een stevige basis wordt gelegd voor duurzame samenwerking en toekomstige initiatieven.

Actie 4: stuurgroep Netwerk Textielerfgoed

Korte beschrijving: ETWIE organiseerde bijeenkomsten en activiteiten voor het Netwerk Textielerfgoed, gericht op het versterken van het netwerk en het uitwisselen van kennis.

Doelstelling:

- De noden en uitdagingen van de textielerfgoedsector in kaart te brengen.
- De voortgang van lopende projecten opvolgen.
- Synergie en samenwerking en afstemming binnen de sector opschalen.

Betrokken partners: Industriemuseum, Design Museum Gent, Texture, MUST Ronse, Stadsmuseum Lokeren, SteM Sint-Niklaas, PARCUM, MAS, Modemuseum Antwerpen, Modemuseum Hasselt, Openluchtmuseum Bokrijk

Doelgroep: collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals

Resultaten:

- ETWIE organiseerde twee netwerkbijeenkomsten in het Stadsmuseum in Lokeren (18/06/2025) en bij PARCUM in Leuven (06/11/2025), waarbij een werksessie steeds gekoppeld werd aan een collectiebezoek.
- Concrete acties en prioriteiten voor de textielerfgoedsector geformuleerd tijdens de bijeenkomsten, inclusief identificatie van gezamenlijke projecten en thema's voor verdere samenwerking.
- Interne verslagen van de bijeenkomsten opgesteld en verspreid onder alle netwerkpartners, als basis voor opvolging en verdere afstemming.
- Structureel overleg en interactie tussen netwerkpartners verrijkt door gezamenlijke evaluatie en planning van lopende en toekomstige acties.

Impact:

Het netwerk textielerfgoed versterkt de samenwerking binnen het textielerfgoed in Vlaanderen en Brussel. Het overleg brengt de belangrijkste noden en uitdagingen van de sector in kaart en zet partners aan tot samenwerken. Kennis en ervaringen worden actief gedeeld tussen musea en erfgoedinstellingen, waardoor een stevige basis ontstaat voor een duurzame toekomst van het textielerfgoed in de regio.

Actie 5: stuurgroep Gevaarlijk Erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE nam het initiatief tot de oprichting van het netwerk gevaarlijk erfgoed en organiseerde een eerste bijeenkomst.

Doelstelling:

- De noden en toekomstige acties binnen het netwerk monitoren.
- Samenwerking, afstemming en kennisdeling binnen de sector stimuleren.
- Het initiëren van werkgroepen die de werking uitbreiden naar andere toxische stoffen in erfgoedcollecties, zoals arsenicum in boeken en pesticiden.

Betrokken partners: ETWIE, Industriemuseum, Musea Brugge, Universiteit Antwerpen, Monumentenwacht, MAS, OVAM, MOT, FARO, GUM, Vlaamse Erfgoedbibliotheken, Erfgoeddepot Trezor, War Heritage Institute

Doelgroep: erfgoedprofessionals en professionals binnen het milieudomein

Resultaat:

- Afstemming met kernpartners, waaronder FARO en de Vlaamse Erfgoedbibliotheken, over de trekkersrol van ETWIE binnen het netwerk en een duidelijke rol- en taakverdeling binnen werkgroepen asbest, arsenicum en pesticiden.
- Samenstelling van de stuurgroep en organisatie van de eerste netwerkvergadering in het Industriemuseum (28/05/2025).
- Inventarisatie van noden en prioriteiten binnen de sector, vertaald naar een roadmap voor de werking van de stuurgroep in de komende jaren.
- Het valoriseren van expertise uit lopende onderzoeksprojecten, onder meer rond farmaceutisch erfgoed en radioactieve mineralen.

Impact:

Het netwerk gevaarlijk erfgoed versterkt samenwerking en kennisdeling rond gevaarlijk erfgoed in Vlaanderen en maakt sectorbrede uitdagingen zichtbaar én hanteerbaar. Door structureel overleg en gezamenlijke acties ontstaat een gecoördineerde aanpak van toxische en gevaarlijke stoffen in collecties. Expertise uit lopende projecten worden stevast afgetoetst bij de leden van de stuurgroep en daarna verspreid via het netwerk. Zo groeit een erfgoedsector die niet alleen de grootsheid van het industrieel verleden erkent, maar ook de schaduwzijde (de risico's, gevaren en vervuiling) actief beheert en onder de aandacht brengt. Het netwerk draagt zo bij aan een veilige erfgoedsector en bewuste maatschappij.

Actie 6: verdieping veldtekening – erfgoed van de gelatine-industrie

Korte beschrijving: ETWIE verdiepte de veldtekening van industriële erfgoedcollecties door de gelatine-industrie, een onderbelichte sector, systematisch te documenteren. Dit omvatte het verzamelen van archiefmateriaal, bezoeken aan voormalige fabriekssites en het in kaart brengen van productieprocessen, locaties en materiële sporen van het erfgoed.

Doelstelling:

- Het erfgoed van de gelatine-industrie systematisch documenteren en zichtbaar maken door nieuwe bronnen, informatie en locaties op te nemen in de veldtekening.
- Bijdragen aan een vollediger overzicht van het industriële erfgoed in België.
- Het invullen van een lacune die in de onderzoeksbalans Industrieel Erfgoed van 2018 werd vastgesteld.

Betrokken partners: Rijksarchief, stadsarchieven, bedrijfswereld

Doelgroep: collectiebeherende instellingen, onderzoekers en breed publiek

Resultaat:

- Nieuwe vrijwilliger ingewerkt en begeleid in archiefonderzoek en in de methodologie van veldtekeningen.
- Archiefonderzoek uitgevoerd bij Rijksarchieven, stadsarchieven en bestaande inventarissen, met relevante gegevens verzameld over de gelatine-industrie.
- Bezoeken aan voormalige fabriekssites van PB Leinder en Rousselot uitgevoerd en gedocumenteerd.
- Onderzoeksgedeelte afgerond: de verzamelde gegevens staan klaar voor verwerking in een veldtekening van de gelatine-industrie.

Impact:

Met dit project wordt een vergeten industriële sector systematisch in kaart gebracht en zichtbaar gemaakt voor onderzoekers en erfgoedinstanties. De veldtekening zal bijdragen aan een vollediger overzicht van het Belgische industriële erfgoed en de kennis over historische productieprocessen in de gelatine-industrie vergroten.

Het project verhoogt bovendien de methodologische expertise van vrijwilligers en onderzoekers in het uitvoeren van veldtekeningen en legt een basis voor toekomstige inventarisatie en valorisatie van onderbelichte erfgoedsectoren.

Van archieven tot fabriekssites, van objecten tot getuigenissen: ETWIE brengt de vergeten gelatine-industrie in kaart en werkt zo aan een completer beeld van het Belgische industriële erfgoed. Hoe zullen we in de toekomst met dit soort erfgoed omgaan, zeker nu we als maatschappij grote stappen zetten op het vlak van eiwittransitie en duurzaamheid?

Actie 7: Verdieping veldtekening - Textielerfgoed in onderwijs en onderzoek

Korte beschrijving: ETWIE breidde de veldtekening van textielerfgoed in Vlaanderen en Brussel uit door erfgoed aanwezig bij universiteiten en hogescholen in kaart te brengen. Hiertoe werden opleidingen bevestigd, bezoeken uitgevoerd en collecties en textieltechnieken systematisch gedocumenteerd.

Doelstelling:

- Het up tot date houden van de veldtekening textielerfgoed met bijzondere aandacht voor kennis, onderzoek en textieltechnieken.
- Academische collecties rond en onderwijsgerelateerd textielerfgoed beter zichtbaar en geïntegreerd worden in het bredere netwerk van textielerfgoed in Vlaanderen en Brussel.

Betrokken partners: Hogeschool Gent (Opleiding Textieltechnologie), Cobot, KASK Textieltechnieken, Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent, KU Leuven

Doelgroep: academische wereld en professionals binnen het domein onderwijs.

Resultaat:

- Bezoeken uitgevoerd aan drieopleidingen met relevante textielcollecties: Textieltechnologie (HO Gent), Textielontwerp (KASK Gent) en Cobot.
- Acht nieuwe collecties geïdentificeerd en in kaart gebracht voor opname in de veldtekening: Textieltechnologie (HO Gent), Textielontwerp (KASK Gent), Cobot, Universiteit Antwerpen (erfgoedcollectie, studieccollectie Chris Dhondt en Ruusbroecgenootschap, KULEuven (collecties Erfgoed en Kunsten).
- Informatie verzameld over textieltechnieken, historische documentatie en onderwijspraktijken, waardoor context en gebruik van de collecties duidelijker worden.
- Contacten gelegd met academische medewerkers en studenten voor toekomstige samenwerking en kennisdeling.

Impact:

ETWIE brengt het academische textielerfgoed in Vlaanderen en Brussel systematisch in kaart en maakt dit erfgoed beter zichtbaar. Het project intensificeert de verbinding tussen onderwijs, onderzoek en erfgoedsector en levert zo een rijker en vollediger overzicht van textielerfgoed.

Tegelijk legt het de basis voor toekomstige valorisatie, onderzoek en onderwijsinitiatieven, waardoor kennis over textieltechnieken en collecties breed toegankelijk wordt voor onderzoekers, studenten en erfgoedprofessionals.

Actie 8: verdiepen veldtekening gevaarlijk erfgoed – arsenicum in collecties

Korte beschrijving: ETWIE heeft het thema arsenicum als gevaarlijk erfgoed in museale en bibliotheekcollecties verkend en verdiept. Via onderzoek, kennisdeling en samenwerking met binnen- en buitenlandse partners werd een eerste veldtekening gemaakt van de aanwezigheid, risico's en omgang met arsenicum in verschillende collectietypes, met een focus op boeken en opgezette dieren.

Doelstelling:

- Verkennen, structureren en beschrijven van kennis, praktijken en noden rond arsenicum in erfgoedcollecties.
- Het voorbereiden van een veldtekening die richting kan geven aan erfgoedzorg, kennisdeling en samenwerking binnen de sector.
- Het in de toekomst formuleren van gerichte aanbevelingen voor risicobeperking en veilig beheer van arsenicumhoudend erfgoed.

Betrokken partners: RCE (Rijksdienst Cultureel Erfgoed Nederland), Koninklijke Bibliotheek Nederland, GUM, Universiteit Antwerpen (Conservatie & Restauratie), Vlaamse Erfgoedbibliotheken

Doelgroep: erfgoedprofessionals en academische wereld

Resultaat:

- Eerste analyse van arsenicum in collecties via bevragingen en locatiebezoeken, om een overzicht te krijgen van mogelijke risico's.
- Twee bijeenkomsten van de werkgroep "Arsenicum in boeken" georganiseerd in het kader van het netwerk Gevaarlijk Erfgoed: bij Vlaamse Erfgoedbibliotheken in Antwerpen op 19/09/2025 en in de Boekentoren (Gent) op 26/11/2025.
- Deelname aan Vlaamse en Brusselse studiedagen om kennisuitwisseling te bevorderen, waaronder een bezoek aan de KBN op 25/02/2025.

Impact:

In Vlaanderen brengt werd voor het eerst gestructureerd in kaart gebracht hoe wijdverspreid en risicovol arsenicum in erfgoedcollecties is. Door kennis te bundelen en een gedeelde onderzoeksmethodiek te ontwikkelen, ontstaat een gemeenschappelijk referentiekader voor de sector. Dit verhoogt het risicobewustzijn en ondersteunt erfgoedinstellingen bij het veilig en verantwoord beheren van arsenicumhoudende collecties, en legt zo een onderbouwde basis voor toekomstige richtlijnen en samenwerking.

Farmacie vroeger en nu: wat doen we met de toxische stoffen van weleer in hedendaagse collecties? Zomaar weggooien of toch behouden? ETWIE zoekt de balans tussen veiligheid, welzijn en erfgoedwaarde. Cocaïne voor de soldaat uit de collectie van het War Heritage Museum in Brussel

Actie 9: verdiepen veldtekening gevaarlijk farmaceutisch erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE heeft een verkenning gemaakt van gevaarlijk farmaceutisch erfgoed in medische collecties en een beschrijving gemaakt van de aard, omvang en risico's van dit erfgoed.

Doelstelling:

- Inzicht bieden in de aard, omvang en risico's van geneesmiddelen, grondstoffen en preparaten in medische collecties die toxisch zijn, onder de narcoticawetgeving vallen of een registratieplicht hebben.
- Erfgoedinstellingen sensibiliseren en ondersteunen bij een veilige, juridisch correcte en verantwoorde omgang met gevaarlijk farmaceutische erfgoed.
- Opgebouwde kennis bundelen in een veldtekening die binnen het netwerk kan gedeeld worden.

Betrokken partners: Museum Dr. Guislain, GUM, Erfgoedhuis Zusters van Liefde, Histaruz, Gasthuismuseum Geel, Instituut voor Tropische Geneeskunde en Musea Brugge.

Doelgroep: Erfgoedprofessionals, vrijwilligers en medewerkers van collectiebeherende instellingen.

Resultaat

- Overleg met collectiebeheerders en gerichte collectiescan uitgevoerd bij Musea Brugge, War Heritage Institute in Brussel, Erfgoedhuis Zusters van Liefde in Gent, Histaruz in Aarschot en Gasthuismuseum Geel.
- Overzicht opgesteld van toxische en gereguleerde geneesmiddelen en grondstoffen, inclusief hun voorkomen in erfgoedcollecties.
- Inzicht verworven in knelpunten, risico's en wettelijke randvoorwaarden voor het behoud, beheer en de omgang met toxische stoffen in farmaceutische collecties.
- Concrete richtlijnen, praktische tools en ondersteuning aangeboden aan netwerkpartners om veilig collectiebeheer te waarborgen, rekening houdend met relevante regelgeving en goede praktijken.

Impact:

Deze actie vergroot het bewustzijn over gevaarlijk farmaceutisch erfgoed en geeft erfgoedprofessionals en vrijwilligers concrete handvatten voor een veilige en juridisch verantwoorde omgang met deze collecties.

Via verkenning en bevraging zorgde ETWIE voor een inventarisatie die de aanwezigheid en de bewaartoestand van toxisch erfgoed in collecties nauwkeurig in kaart brengt. Door deze inzichten af te toetsen aan de geldende wetgeving rond bewaring, gebruik en transport van de stoffen ontstaat een veilige en duidelijke context voor de hele sector. De contacten met de farmaceutische wereld dragen bij aan de ontwikkeling van een erfgoedreflex buiten de erfgoedsector.

OD 2.2 ETWIE borgt actief TWI-erfgoed om bedreigd roerend en immaterieel erfgoed te documenteren en onder de aandacht te brengen.

Actie 1: Documentaire 500 jaar beiaardmuziek en klokkengieterij in Leuven

Korte beschrijving: In 2025 vierde Leuven vijf eeuwen beiaardmuziek. Deze bijzondere mijlpaal vormde de aanleiding voor een nieuwe documentaire over de rijke klokkentraditie in de stad en het uitzonderlijke vakmanschap dat eraan verbonden is. ETWIE ondersteunde de productie als partner, met aandacht voor het documenteren en zichtbaar maken van technisch vakmanschap binnen immaterieel erfgoed, met name binnen UNESCO-domein 5 – het doorgeven van vaardigheden en technieken.

Doelstelling:

- Bijdragen aan de documentatie van bedreigd technisch vakmanschap in Vlaanderen en Brussel.
- Vergroten van het bewustzijn rond immaterieel erfgoed en UNESCO-domein 5.
- Stimuleren van kennisdeling over eeuwenoude technieken en tradities.
- Inspireren van andere erfgoedgemeenschappen om hun vakmanschap en vaardigheden te bewaren en door te geven.

Betrokken partners: Campanae Lovanienses, Erfgoedcel Leuven, Erfgoedsite Abdij van Park, ETWIE, CEMPER, PARCUM

Doelgroep: Breed publiek en onderzoekers

Resultaten

- Actieve partnerschap van ETWIE bij de productie van de documentaire, inclusief inhoudelijke input over technisch vakmanschap klokken gieten en bredere historische context.
- Focus in de film op UNESCO-domein 5, met nadruk op het doorgeven van technische vakmanschap binnen een klokkengietersfamilie.
- Documentaire voltooid en in première gegaan op 8/11/2025, breed verspreid via lokale en erfgoedkanalen.
- Interviews, archiefmateriaal en historisch onderzoek verzameld en geïntegreerd in de film.

Impact:

De documentaire versterkt het bewustzijn over het eeuwenoude technisch vakmanschap van het klokken gieten. Door het klokkengietersverhaal te belichten, inspireert het andere erfgoedgemeenschappen om hun eigen vaardigheden en tradities te documenteren en door te geven. ETWIE draagt op deze manier bij aan de zichtbaarheid van UNESCO-domein 5, stimuleert kennisdeling en creëert een breed maatschappelijk draagvlak voor technisch erfgoed.

Première bij PARCUM in Leuven! Ter gelegenheid van 500 jaar beiaardmuziek toont een nieuwe documentaire het uitzonderlijke vakmanschap van klokkengieters. ETWIE zette als partner dit technisch erfgoed in de kijker en inspireert zo andere gemeenschappen om hun vaardigheden en tradities te bewaren én door te geven.

Actie 2: dataprofiel kant

Korte beschrijving: ETWIE werkte samen met partners uit het netwerk textielerfgoed aan de ontwikkeling van invulrichtlijnen en een dataprofiel voor kant, met als doel kennisdeling en uniforme registratie van kant in museale collecties.

Doelstelling:

- Het verbeteren en delen van kennis over kant als techniek.
- Het ontwikkelen van uniforme beschrijvingsrichtlijnen voor museale collecties met kant.
- Collectiebeherende instellingen ondersteunen bij correcte, vergelijkbare en gestructureerde registratie van kantobjecten.

Betrokken partners: Taxandria, PARCUM, Modemuseum Antwerpen (MoMu), Texture

Doelgroep: collectiebeherende instellingen

Resultaat:

- Organisatie en coördinatie overleg in Taxandria Turnhout (25/04/2025) en online (26/09/2025; 06/11/2025), inclusief opstellen en verspreiden van vergaderverslag.
- De ontwikkeling van een dataprofiel kant, inclusief structuur en invulinstructies.
- Bijlagen opgesteld met standaardisatie van objectnamen, overzicht van kanttechnieken en een hiërarchische indeling van categorieën en subcategorieën.
- Richtlijnen geformuleerd die musea helpen bij consistente registratie van kantcollecties en het interoperabel maken van databestanden tussen instellingen.
- Alle gegevens en documentatie klaargemaakt voor ontsluiting via het kennisplatform van meemoo, zodat informatie breed beschikbaar wordt.

Impact:

Het dataprofiel, bestaande uit verschillende richtlijnen en tools, stelt collectiebeherende instellingen in staat kantobjecten uniform en systematisch te registreren, waardoor ook niet-specialisten de collecties kunnen beschrijven. Hierdoor worden gegevens beter vergelijkbaar, doorzoekbaar en rijker van inhoud, wat hun bruikbaarheid voor onderzoek aanzienlijk vergroot. Het biedt zo een waardevolle referentie voor de sector en ondersteunt een beter geïnformeerde, gezamenlijke benadering van kant als industrieel en cultureel erfgoed.

Actie 3: participatie Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE nam, conform de partnerovereenkomst, actief deel aan het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed en participeerde aan meerdere overleg- en thematische bijeenkomsten

Doelstelling:

- ETWIE's positie als betrouwbare en actieve partner binnen het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed verder uit te bouwen.
- De samenwerkingsovereenkomst actief uitvoeren, expertise inbrengen, bijdragen aan netwerkactiviteiten, en specifieke aandacht besteden aan Domein 5, met focus op technisch erfgoed.

Betrokken partners: domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed; Histories, CAG, Werkplaats immaterieel erfgoed, CEMPER, Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed, PARCUM

Doelgroep: dienstverleners en erfgoedprofessionals actief rond immaterieel erfgoed

Resultaat:

- ETWIE leverde expertise voor Domein 5, met bijzondere focus op technisch erfgoed, en nam actief deel aan de twee algemene overlegmomenten van het Domeinnetwerk (voorjaar en najaar 2025).
- Actieve betrokkenheid bij thematische overlegmomenten, onder meer over beurzen voor het doorgeven van vakmanschap (meester-leerlingtrajecten) en de evaluatie van de lerende netwerkdag 'Van alle domeinen thuis'.
- Vertegenwoordiging van ETWIE in de Expertencommissie Immaterieel Erfgoed van het Departement Cultuur, Jeugd en Media op 3/12/2025, inclusief advisering bij inventaris- en registra aanvragen. Concreet ging het om de evaluatie van 34 nominaties voor register van inspirerende praktijken, waarvoor er 7 uiteindelijk door de adviescommissie werden erkend en 4 inventarisaanvragen, waarvan er 2 werden erkend.
- ETWIE nam deel aan Leve immaterieel erfgoed! met de escape game "Opgezet spel"

Impact:

ETWIE deelt expertise met een bijzondere focus op technisch erfgoed binnen Domein 5 en positioneert zich zoals cruciale kennispartner in het domeinnetwerk. Door ervaringen en best practices te delen, ondersteunt het project de overdracht en erkenning van technische vaardigheden en verzekert het de toepassing van Domein 5 in beleid en praktijk.

ETWIE co-organiseerde de eerste lerende netwerkdag *Van alle domeinen thuis*: een inspirerende dag voor organisaties die met immaterieel erfgoed werken, opgezet door het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed en de Werkplaats Immaterieel erfgoed (WIE).

Actie 4: Lerende Netwerkdag Immaterieel Erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE was medeorganisator van de lerende netwerkdag *Van alle domeinen thuis*, een inspiratiedag voor organisaties die rond immaterieel erfgoed werken. Het betrof de eerste editie van dit nieuwe format, ontwikkeld door de partners binnen het Domeinnetwerk Immaterieel Erfgoed.

Doelstelling:

- Inspiratie en kennisuitwisseling stimuleren bij organisaties die actief zijn rond immaterieel erfgoed, met bijzondere aandacht voor het vijfde UNESCO-domein (doorgeven van vakmanschap en technieken).
- Inzicht bieden in de diversiteit van domeinen en werkwijzen binnen immaterieel erfgoed.

Betrokken partners: Werkplaats immaterieel erfgoed, Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed, CEMPER, CAG, Histories, FARO

Doelgroep: erfgoedprofessionals en dienstverleners die werken rond immaterieel erfgoed

Resultaat:

- ETWIE organiseerde samen met Bokrijk een thematische sessie (04/02/2025) over het vijfde UNESCO-domein, met focus op het doorgeven van vakmanschap en technieken. Op het programma stond onder andere een toelichting over de werking van Vakmanschap en Erfgoed als landelijke dienstverlener, het project HOU(D)T, Handmade in Brugge (Rekuup), de restauratie van de graanzuiger en drijvende kraan van het MAS, ETWIE met de documentaire rond het bedreigd vakmanschap van het riffelen en vzw Stoomtrein Dendermonde-Puurs over het onderhoud van stoomlocomotieven.
- ETWIE presenteerde daarnaast lopende projecten, waaronder de Big Stuff 2025 Conference, de Red List of Endangered Crafts en de startbijeenkomst rond stoomerfgoed, als inspirerende cases, waarbij deelnemers ook actief werden uitgenodigd om bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van deze initiatieven.
- Presentaties, inzichten en best practices werden gedocumenteerd en ontsloten via de websites van ETWIE, Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed en Werkplaats Immaterieel Erfgoed.

Impact:

Als co-organisator van deze netwerkdag versterkte ETWIE de samenwerking en kennisuitwisseling tussen organisaties die bezig zijn met immaterieel erfgoed. Het evenement maakte deelnemers bewust van het belang van het doorgeven van technische vaardigheden en vakmanschap, inspireerde hen tot nieuwe initiatieven en projecten, en bood een concreet platform om succesvolle praktijkvoorbeelden te delen. De inzichten en kennis die uit de netwerkdag voortkomen dragen bij aan duurzame kennisopbouw en ondersteunen de structurele verankering van immaterieel erfgoedpraktijken in Vlaanderen en Brussel, met bijzondere aandacht voor technisch vakmanschap binnen Domein 5.

Actie 5: Ambacht in Beeld Festival Brussel

Korte beschrijving: ETWIE was kernpartner in de organisatie van het *Ambacht in Beeld Festival* in Brussel, samen met de Nederlandse projectleider, de Werkplaats Immaterieel Erfgoed en Bokrijk | Vakmanschap & Erfgoed. Het festival presenteert ambachtelijke technieken aan een breed publiek en biedt een platform voor kennisuitwisseling, inspiratie en participatie.

Doelstelling:

- Het ondersteunen van een festival dat ambachtslieden en makers een platform biedt om hun technieken en vakmanschap te tonen, hun actieve deelname stimuleren en kennisdeling en inspiratie binnen het immaterieel erfgoedveld vergroten.
- Hierbij ook voldoende aandacht vestigen op het doorgeven van vakmanschap en technische vaardigheden (Domein 5).

Betrokken partners: Ambacht in Beeld Nederland, Werkplaats Immaterieel Erfgoed

Doelgroep: breed publiek

Resultaat :

- Evaluatie van de editie 2024 waar meer dan 40 ambachtslui aan deel namen en 5000 bezoekers, waarvan 650 die een workshop volgden. Na positieve evaluatie werd besloten het festival structureel verder te organiseren.
- ETWIE leverde personeel en activeerde vakmensen voor de invulling van het programma.
- ETWIE verzorgde de logistieke en organisatorische coördinatie van activiteiten, inclusief begeleiding van makers en bezoekers.
- ETWIE zorgde ervoor dat tijdens het festival expliciet aandacht werd besteed aan technische vaardigheden binnen Domein 5 met workshops en demonstraties rond portrekken maken met natte plaat collodion, handweven, naamkaartjes drukken, snijdend houtdraaien, smeden en kuipen maken.

Impact:

In haar rol als kernpartner van het Ambacht in Beeld Festival zorgt ETWIE voor meer zichtbaarheid van technisch vakmanschap (Domein 5) bij het brede publiek. Het festival inspireerde deelnemers, bevorderde interactie tussen makers, bezoekers en erfgoedprofessionals, en verhoogde de kennis en waardering voor immaterieel erfgoed. Dankzij het actieve engagement van ETWIE kan het festival structureel worden voortgezet.

Actie 6: ondersteuning erfgoedgemeenschappen Immaterieel Erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE helpt erfgoedgemeenschappen bij erkenning, inventarisatie en documentatie voor de Inventaris Vlaanderen, versterkt hun netwerken en biedt inspiratie en praktijkervaring via studiebezoeken en contactmomenten.

Doelstelling:

- Erfgoedgemeenschappen via advies en praktische begeleiding helpen bij erkenning, inventarisatie en documentatie van immaterieel erfgoed
- Erfgoedgemeenschappen inspireren via bedrijfsbezoeken en tentoonstellingen om zo het eigen technisch vakmanschap en erfgoed in een breder perspectief plaatsen.
- Ondersteuning bieden bij organisatie, professionalisering en sterkere vernetwerken van de erfgoedgemeenschappen.

Betrokken partners: Texture, CVO Gent, Industriemuseum, Diamantcentrum Brugge, MOT, diverse erfgoedgemeenschappen

Doelgroep: erfgoedgemeenschappen

Dankzij de steun van ETWIE kunnen erfgoedgemeenschappen groeien in hun rol om technisch vakmanschap (Domein 5) te bewaren en te delen. Zo groeiden de handwevers van een fragiele gemeenschap rond een erkenningsaanvraag uit tot een zelfstandige, zelfbewust collectief met een eigen vzw en een levendige digitale informatiehub.

Resultaat

- *Diamant*
 - Inventarisaanvraag van de erfgoedgemeenschap en het Diamantcentrum Brugge grondig beoordeeld, inhoudelijk verrijkt en aangevuld.
 - Dossier erkend en sinds juli 2025 officieel opgenomen in de Inventaris Vlaanderen.
- *Zandstrooien*
 - Advies verstrekt voor de inventarisaanvraag, inclusief inhoudelijke en ontwerpgerichte feedback.
 - Dossier erkend en sinds juli 2026 officieel opgenomen in de Inventaris Vlaanderen.
- *Klommen*
 - Informatie verzameld en tweejaarlijkse rapportage voor het element Klompenambacht in de Inventaris Immaterieel Erfgoed opgesteld, inclusief analyse en opvolging van opmerkingen van de erkenningscommissie.
 - ETWIE organiseerde het jaarlijkse Klompenforum en een collectiebezoek, waar deelnemers kennis en ervaringen uitwisselden over educatie en erfgoedpraktijken. Er werd ook overlegd over de zichtbaarheid van de erkenning op de Inventaris Vlaanderen en de bedreigde toekomst van het ambacht.
- *Handweven*
 - ETWIE organiseerde een brainstormsessie bij CVO Gent rond de toekomst van het handweven, met 60 deelnemers.
 - Informatie verzameld en een tweejaarlijkse rapportage opgesteld voor het element handweven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed, inclusief analyse en opvolging van opmerkingen van de erkenningscommissie.
 - Roadmap geformuleerd richting de oprichting van een vzw en nieuw online platform voor handwevers in Vlaanderen.
 - Ondersteuning bij de organisatie en communicatie rond de lancering van het nieuwe platform weverscollectief.be en bijhorende crowdfunding op 9/12/2025.
 - Twee nieuwsbrieven verspreid naar 170 netwerkontvangers om kennisuitwisseling, zichtbaarheid en netwerkdynamiek op te schalen.
 - Drie bedrijfs- en tentoonstellingsbezoeken georganiseerd: Flax DNA (15 deelnemers), Libeco (39 deelnemers), Texture (20 deelnemers) om inspiratie te bieden en het netwerk te intensiveren.

Impact:

Door de ondersteuning van ETWIE zijn erfgoedgemeenschappen beter uitgerust om technisch vakmanschap (Domein 5) te borgen en duurzaam te beheren. De begeleiding en inhoudelijke feedback bij erkenningsdossiers verhogen de kwaliteit van de aanvragen en zorgen voor een zorgvuldige opvolging na erkenning. Zo wordt het vakmanschap beter zichtbaar en meer gewaardeerd binnen en buiten het erfgoedveld. Op lange termijn brengt de ondersteuning zelfbewuste en duurzame erfgoedgemeenschappen.

Actie 7: Beurzen voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerlingtraject

Korte beschrijving: ETWIE volgde actief de beurzen voor meester-leerlingtrajecten en leverde inhoudelijk advies over het toekomstperspectief van deze beurzen. Tegelijkertijd bracht ETWIE de lopende trajecten onder de aandacht door interviews, foto-reportages en artikelen, waarmee het vakmanschap en de verbonden verhalen zichtbaar werden voor een breed publiek.

Doelstelling:

- De continuïteit en verdere ontwikkeling van de beurzen voor meester-leerlingtrajecten ondersteunen door advies te geven over toekomstige mogelijkheden.
- De zichtbaarheid van en communicatie over de lopende trajecten optimaliseren, zodat het vakmanschap breder wordt gewaardeerd en inspiratie biedt voor nieuwe initiatieven.
- Het expliciet bewaken van de aandacht voor Domein 5 van het immaterieel erfgoed en meer bepaald het technische vakmanschap, en zodat dit centraal blijft staan binnen de beurzen en bij alle betrokken partijen.

Betrokken partners: departement Cultuur, Jeugd en Media

Doelgroep: erfgoedgemeenschap en breed publiek

Resultaat :

- ETWIE bracht het afgelopen jaar een bezoek aan het atelier van de lithografen, kuipers, letterkappers en borstelmakers. Tijdens deze momenten werd een interview afgenomen bij de meesters en leerlingen en zorgde een professionele fotograaf voor kwalitatief beeldmateriaal.
- De interviews en foto's werden gepubliceerd op de website van ETWIE en verspreid via de nieuwsbrief en sociale mediakanalen. Ook de meester-leerlingduo's zelf kregen het materiaal ter beschikking om via hun eigen kanalen te delen.
- Deelname van ETWIE aan de Klankbordgroep (initiatief van Departement Cultuur, Jeugd en Media, onder begeleiding van Raadsaam Erfgoedprojecten en Kessel Consultants) om advies te geven over het toekomstperspectief van de beurzen. In twee werksessies leverde ETWIE input voor een beleidsadvies, waarvan de managementsamenvatting openbaar werd gepubliceerd en het volledige rapport intern beschikbaar is.

Impact:

ETWIE brengt meesters en leerlingen samen en bewaakt de focus op technisch vakmanschap en Domein 5 binnen de trajecten. Door advies en actieve deelname aan overlegstructuren helpt ETWIE de continuïteit en relevantie van de beurzen te waarborgen, verhoogt het bewustzijn van de waarde van technisch vakmanschap bij de erfgoedgemeenschappen en het brede publiek.

OD 2.3 ETWIE onderzoekt TWI-erfgoed om het roerend TWI-erfgoed te waarderen en te herbestemmen.

Actie 1: Onderzoek kader Topstukkendecreet – asbesthoudende theaterdecors

Korte beschrijving: ETWIE voerde onderzoek uit naar de omgang met asbesthoudende theaterdecors in het kader van een aanvraag voor topstuk binnen het Topstukkendecreet. Dit omvat een methodologisch en praktisch vooronderzoek naar de behandeling van deze decors, aangevuld met labo-analyses van de chemische gebondenheid van asbest in textiel. Daarnaast wordt nagegaan hoe de klimatologische omstandigheden bij hermetische afsluiting van theaterdoeken de stabiliteit en veiligheid van het materiaal beïnvloeden.

Doelstelling:

- Inzicht verwerven in veilige conservering, opslag en behandeling van asbesthoudende theaterdecors door archeometrisch en historisch onderzoek.
- Op basis daarvan kennis en best practices beschikbaar te maken voor collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals, zodat gevaarlijk erfgoed veilig en duurzaam kan worden beheerd.

Betrokken partners: Trezoor Erfgoeddepot Kortrijk, Universiteit Antwerpen (afdeling Restauratie en Conservatie)

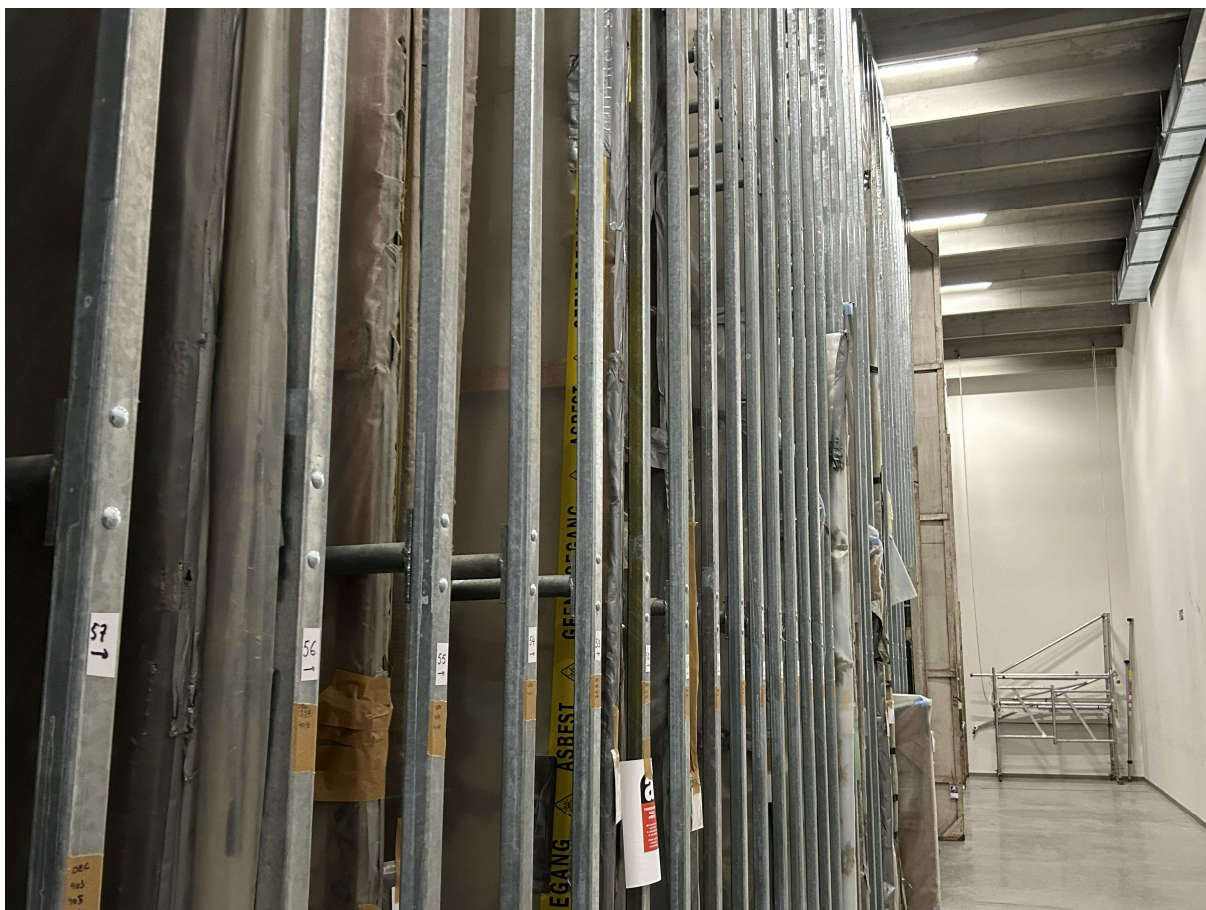
Doelgroep: collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals

Resultaat :

- Uitgevoerd en gedocumenteerd vooronderzoek naar veilige behandeling, opslag en conservering van asbesthoudende theaterdecors.
- Begeleiding en uitvoering van labo-analyses om de chemische gebondenheid van asbest in textiel te onderzoeken.
- Analyse van de effecten van hermetische afsluiting op de stabiliteit en veiligheid van de theaterdoeken.
- Op basis van het onderzoek een geformuleerd plan van aanpak ontwikkeld dat als leidraad kan dienen voor toekomstige behandelingen- en depotpraktijken van asbesthoudend erfgoed.
- Vooronderzoek en analyses klaar om te delen met de sector als best practice, nationaal en internationaal, via publicaties en presentaties.

Impact:

ETWIE draagt bij aan de ontwikkeling van een veilige en verantwoorde omgang met gevaarlijk erfgoed in musea en depots. Het onderzoek verhoogt het kennisniveau binnen de sector rond asbesthoudende materialen en biedt specifieke richtlijnen en handvatten voor collectiebeheerders van historische theaterdecors. Door de bevindingen systematisch te documenteren en te delen, ontstaat een bruikbaar referentiekader voor andere erfgoedinstellingen. Dit ondersteunt duurzame conservering, bevordert kennisuitwisseling en biedt een concrete best practice voor de sector, zowel nationaal als internationaal.

ETWIE helpt erfgoeddepot Trezoor met haar unieke theaterdoeken, echte Vlaamse topstukken! In het achterliggende karton zit asbest. Om bij brand het vuur geen doorgang te geven naar de theaterzaal. Geen nieuws op zich, maar nu onderzoeken we hoe we hiermee veilig én verantwoord verder kunnen. Hoe bewaren we deze decors, inclusief het gevaarlijke maar waardevolle verhaal van het asbest? En hoe kunnen we onze lessen delen met de bredere erfgoedsector?

Actie 2: aanjagen en faciliteren onderzoek stalenboeken

Korte beschrijving: ETWIE startte een waarderingsonderzoek naar textielstalenboeken in Vlaamse collecties, met een eerste analyse van data uit museale registratiesystemen. Samen met het Textielmuseum Tilburg organiseerde ETWIE een Vlaams-Nederlandse collegagroep om ervaringen, best practices en kansen voor onderzoek, registratie en valorisatie van textielstalenboeken uit te wisselen.

Doelstelling:

- Het creëren van een breed toegankelijk overzicht van textielstalenboeken door collectiedata te analyseren, systematisch te verrijken en klaar te maken voor waardering op landelijke schaal.
- Het uitbouwen van een duurzaam Vlaams-Nederlands netwerk dat toekomstige grensoverschrijdende onderzoeken, gezamenlijke valorisatie en structurele samenwerking tussen collectiebeherende instellingen faciliteert.

Wanneer Vlaamse en Nederlandse collega's samen rond de tafel zitten, gebeurt er iets moois. Tijdens een collegagroep rond textielstalenboeken, gehost door het TextielMuseum Tilburg en ETWIE, deelden we best practices over de grens heen. De open uitwisseling bracht frisse inzichten, nieuwe energie en concrete ideeën om mee verder te gaan.

Betrokken partners: Industriemuseum, Texture, Design Museum Gent, MoMu, Taxandriamuseum, MUST Ronse, Textielmuseum Tilburg

Doelgroep: collectiebeherende instellingen

Resultaat :

- Overzicht samengesteld van datasets uit de collectieregistratiesystemen van deelnemende musea (Taxandriamuseum, Archif Gent, Must Ronse, Design Museum Gent, MoMu, Industriemuseum, Texture en MAS).
- Eerste analyse van deze datasets opgestart naar de bruikbaarheid, sterktes en lacunes van de beschikbare data in functie van een waardering op Vlaamse schaal.
- Vlaams-Nederlandse collegagroep (19 /06/2025) georganiseerd waarin best practices werden gedeeld. De bijeenkomst benadrukte de meerwaarde en noodzaak van grensoverschrijdende kennisuitwisseling en zal in 2026 worden herhaald.
- Verslag en presentaties van de collegagroep online beschikbaar gesteld als naslagwerk voor de sector.

Impact:

ETWIE zet textielstalenboeken nadrukkelijk op de Vlaamse erfgoedagenda en ontwikkelt een gezamenlijk kader voor samenwerking. Het traject vergroot inzicht in collecties en registratiekwaliteit, legt de basis voor waardering op landelijke schaal en bouwt via samenwerking met Nederlandse collega's een duurzaam netwerk. ETWIE schaalt zo kennisuitwisseling op, stimuleert toekomstig onderzoek en opent perspectieven voor bredere valorisatie, als aanjager en verbindende actor binnen het veld.

Actie 2: waardering Collectie Radioactieve Mineralen – GUM/KINA

Korte beschrijving: ETWIE voerde een diepgaand waarderingstraject uit voor de collectie radioactieve mineralen van het GUM en KINA. Het traject combineert een expertwaardering van deelcollecties met methodologische ontwikkeling van een aangepast waarderingskader en de voorbereiding van een sectorbreed rapport.

Doelstelling:

- Het zorgvuldig waarderen van de collectie radioactieve mineralen van het GUM en KINA, met aandacht voor behoud, ontsluiting en toekomstig onderzoek.
- Een helder rapport opstellen dat de waardering van de collectie vastlegt en richting geeft voor verder gebruik.
- Richtlijnen ontwikkelen voor een veilige en verantwoorde omgang met radioactief erfgoed in musea en onderzoekscollecties.

Betrokken partners: GUM, Industriemuseum, Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, KINA, UGent

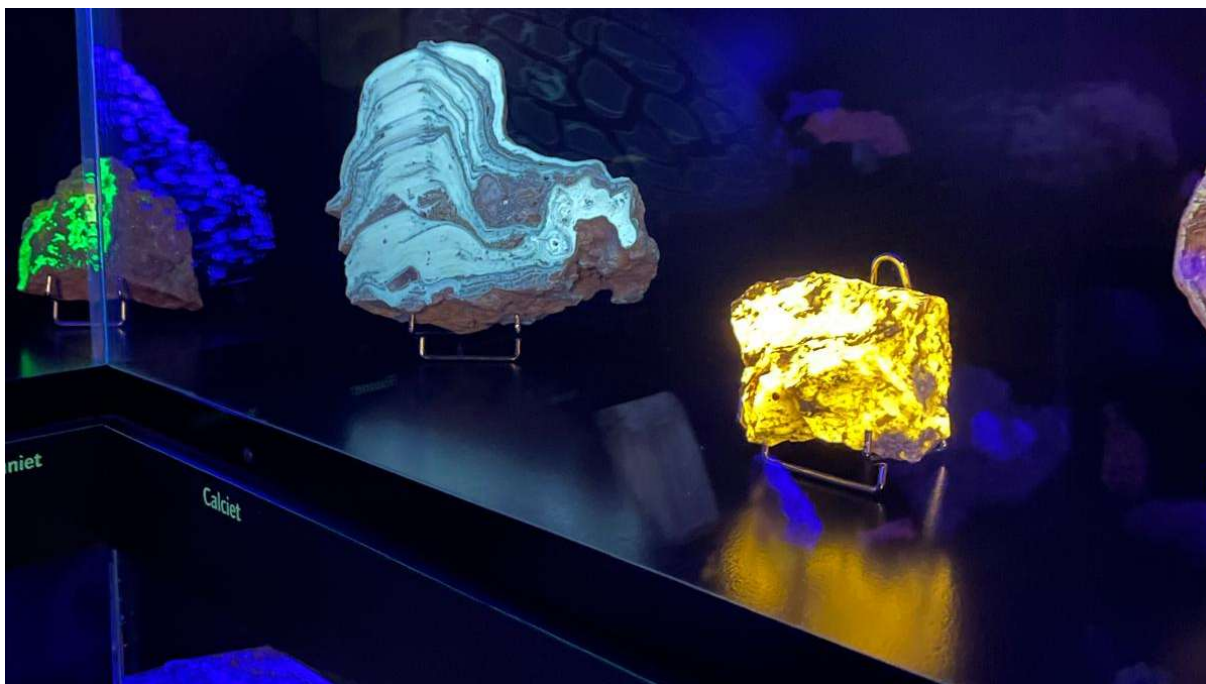
Doelgroep: collectiebeherende instellingen en erfgoedprofessionals

Resultaat :

- Uitvoering van waarderingssessies voor de verschillende deelcollecties, geleid door GUM en ETWIE, met deelname van twee ETWIE-kennismedewerkers voor expertadvies rond wetenschappelijk en gevaarlijk erfgoed en verslaglegging. Deze waarderingssessie met diverse experts werden georganiseerd in het GUM (07/02, 27/03, 24/04, 25/04, 17/06, 10/09/2025) en in KINA (01/10/2025).
- Opstellen van een aangepast waarderingskader, gebaseerd op de Museale Weegschaal, specifiek toegespitst op wetenschappelijk en radioactief erfgoed.
- Oplevering van individuele waarderingsrapporten per deelcollectie en een gezamenlijk waarderingsrapport dat als leidraad dient voor behoud, ontsluiting en toekomstig onderzoek van de collectie.
- Voorbereiding van een sectorrapport dat als referentiekader dient voor de omgang met radioactief erfgoed in museale collecties, met bijzondere aandacht voor wetenschappelijke collecties (wordt gepubliceerd voorjaar 2026).

Impact:

Het waarderingstraject verhoogt het inzicht in de wetenschappelijke en erfgoedwaarde van de radioactieve mineralencollectie van het GUM en KINA en draagt bij aan een beter begrip van de omgang met radioactief erfgoed in wetenschappelijke musea. Met de documentatie van de waarderingsoefening en een aangepast waarderingskader, beschikt de sector over een duidelijk referentiekader. Het traject legt bovendien de basis voor een rapport (voorjaar 2026) voor collectiebeheerders en erfgoedprofessionals dat andere instellingen kan ondersteunen bij het veilig beheren en waarderen van wetenschappelijke en radioactieve collecties.

The politics of minerals, actueler dan ooit! ETWIE ondersteunde het GUM bij het waarderen van de radioactieve mineralencollecties van Universiteit Gent en KINA. In 2026 delen we de resultaten, inclusief een waarderingsstandaard en praktische richtlijnen voor de hele sector (collectie KINA).

Actie 3: waardering Medisch Erfgoed – Erfgoedhuis Zusters van Liefde

Korte beschrijving: ETWIE voerde een waardering uit van de deelcollectie medisch erfgoed van het Erfgoedhuis Zusters van Liefde in Gent. Dit omvatte de inventarisatie van objecten, de voorbereiding en uitvoering van een waarderingsdag, en het opstellen van een gedetailleerd waarderingsrapport. Het traject bracht vrijwilligers en interne en externe experts samen om de collectie vanuit verschillende perspectieven te beoordelen.

Doelstelling:

- Waardering van deelcollectie medisch erfgoed, dat het Erfgoedhuis Zusters van Liefde.
- Een praktisch bruikbaar rapport opstellen dat de waardering van de collectie vastlegt en richting geeft voor verder gebruik.

Betrokken partners: Erfgoedhuis Zusters van Liefde, Erfgoedcel Gent, GUM, Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland, Zusters van Liefde

Doelgroep: collectiebeherende instellingen, erfgoedprofessionals, en (internationale) medisch-erfgoedgemeenschap

Resultaat:

- Uitgebreide inventaris van 570 objecten samen opgesteld met vrijwilligers, inclusief objectnummering en bijbehorende foto's.
- Inventaris gecontroleerd en aangevuld door ETWIE, met vergelijkingen met andere collecties binnen het netwerk Medisch Erfgoed.

- Vooraf werd de waarderingsdag voorbereid door de deelcollecties af te bakenen en een waarderingskader op te stellen op basis van de Museale Weegschaal.
- De waarderingsdag (17/11/2025) organiseren met zowel interne als externe experts en verschillende perspectieven integreren.
- Oplevering van een waarderingsrapport dat als leidraad dient voor behoud, ontsluiting en toekomstig onderzoek van de collectie.

Impact: Samen met het Erfgoedhuis Zusters van Liefde en Erfgoedcel Gent zorgde ETWIE voor een volledig en goed gedocumenteerd overzicht van de deelcollectie medisch erfgoed. Hiermee werd de basis gelegd voor verder collectiebeheer en onderzoek. Met een participatieve waarderingsdag, waarbij leden van het medisch-erfgoednetwerk actief betrokken waren, verhoogde ETWIE het kennisniveau binnen het netwerk. Het bijbehorende rapport bood tevens een bruikbare referentie voor andere instellingen met vergelijkbare collecties.

SD 3: ETWIE staat garant voor een performante basisdienstverlening om de sector te versterken via het detecteren, opvolgen en initiëren van projecten.

OD 3.1 ETWIE levert maatwerk door een basisdienstverlening voor zijn doelgroepen te ontwikkelen die in het teken staat van het waarderen, herbestemmen en borgen van TWI-erfgoed.

Actie 1: Herbestemmingen roerend TWI-erfgoed

Korte beschrijving: ETWIE adviseerde en begeleidde eigenaars en erfgoedorganisaties bij herbestemmingsvraagstukken van roerend TWI-erfgoed, zowel in het kader van spontane herbestemmingsverzoeken als via het structurele verwervingsoverleg van het Industriemuseum. ETWIE verstreekte inhoudelijk advies, faciliteerde de verbinding tussen eigenaars en potentiële ontvangende partijen, en zag waar nodig toe op de opvolging van het volledige overdrachtstraject.

Doelstelling:

- Onderzoeken van aangeboden TWI-objecten om te bepalen welke geschikt en wenselijk zijn voor herbestemming.
- Voor objecten die hiervoor geschikt zijn, passende nieuwe bestemmingen realiseren die duurzaam behoud en gebruik ondersteunen.
- Samenwerking en kennisdeling binnen het erfgoedveld stimuleren door het actief bevragen van netwerken en het delen van inzichten rond collecties en verwervingsbeleid en -strategieën.

Betrokken partners: Erfgoedcellen, collectiebeherende instellingen, landelijke dienstverleners en diverse publieke en private collecties in Vlaanderen.

Doelgroep: erfgoedgemeenschap, collectiebeherende instellingen, erfgoedprofessionals en bedrijven

Resultaat :

- In 2025 behandelde ETWIE 43 herbestemmingsvragen van roerend TWI-erfgoed uit heel Vlaanderen (tegenover 40 in 2024). De vragen hadden betrekking op verschillende erfgoed domeinen, waaronder medisch, industrieel, textiel-, bibliografisch en archief-erfgoed.
- ETWIE droeg actief bij aan het vinden van nieuwe bestemmingen voor verschillende collecties en objecten door het consulteren van het ruime netwerk. Enkele concrete voorbeelden ter illustratie:
 - Via een privé-eigenaar uit de regio Leuven werden objecten van een voormalige huisarts uit de jaren 1960 (waaronder instrumenten en een dokterstafel) gemeld voor herbestemming. Een nieuwe bestemming werd gevonden bij de Stedelijke Oudheidkundige Kring van Wervik.
 - Stadsmuseum Lokeren had verschillende weefgetouwen ter herbestemming. Er kon één getouw een nieuwe bestemming krijgen bij een handweefster.
 - Het Folklore Museum te Zottegem zocht dringend een nieuwe bestemming voor een deel van de collectie. Het waren vooral dubbels in de collecties handwerktuigen. Via ETWIE gingen een aantal objecten naar het MOT.
 - Jaarlijks worden meerdere naaimachines ter herbestemming aangeboden, zowel via schenking als via verkoop. Op basis van het serienummer, de producent en de waarderingsstudie van naaimachines uit 2022 werd vastgesteld dat het om een courante Singer ging, die reeds meermaals vertegenwoordigd is in onder meer de collectie van het Industriemuseum. Het object kwam hierdoor niet in aanmerking voor herbestemming, maar de schenker werd wel voorzien van relevante achtergrondinformatie en context.
 - Een antiquarisch chirurgisch handboek met annotaties van een Belgisch politicus en arts vond een nieuwe bestemming bij de Bijzondere Collecties van de KU Leuven.
 - Een kinderbox van het merk Torck uit de jaren 1950 werd herbestemd naar het Huis van Alijn.
- ETWIE nam deel aan het verwervingsoverleg van het Industriemuseum

Impact:

Dankzij begeleiding door ETWIE zijn diverse objecten en -collecties succesvol herbestemd, waardoor waardevol technisch, industrieel en wetenschappelijk erfgoed behouden blijft voor publiek en onderzoekers van vandaag en morgen. De aanpak vergroot de kennis en zichtbaarheid van TWI-erfgoed in Vlaanderen en Brussel, en stimuleert duurzame netwerkvorming tussen erfgoedpartners, bedrijven en private verzamelaars. De opgebouwde kennis en informatie wordt zorgvuldig bewaard en beheerd, zodat deze actie duurzaam blijft en op lange termijn helpt om nog beter onderbouwde beslissingen te nemen over het verwerven, afstoten en herbestemmen van collecties op landelijke schaal.

Een kinderbox van Torck uit de jaren 1950 kreeg dankzij ETWIE een nieuw leven in het Huis van Alijn. Dankzij onze helicopterview, kennis van collecties en actieve achterban kunnen we weloverwogen beslissen wat te behouden en waar onder te brengen. Zo dragen we alle dagen bij aan het verrijken en verbreden van ons collectief geheugen.

Actie 2: informatievragen rond TWI-erfgoed

Korte beschrijving:

ETWIE behandelde informatievragen over TWI-erfgoed via info@etwie.be en telefonisch. Deze vragen werden beantwoord op basis van de beschikbare expertise binnen de organisatie, of door de vragensteller in contact te brengen met relevante partners binnen het netwerk van erfgoedactoren, onderzoekers en bedrijven. Op deze manier ondersteunde ETWIE de verdere ontwikkeling van onderzoek, samenwerking en kennisdeling binnen het TWI-erfgoedveld.

Doelstelling:

- Ondersteuning bieden aan onderzoekers, erfgoedprofessionals en bedrijven door snel en toegankelijk te antwoorden op vragen over TWI-erfgoed.
- Waar nodig vragenstellers in contact te brengen met relevante experts en partners in het netwerk.

Betrokken partners: Onderzoekers, erfgoedprofessionals, bedrijven, universiteiten, erfgoedcellen en andere relevante netwerkpartners in het TWI-erfgoedveld.

Doelgroep: Erfgoedsector, bedrijfswereld, onderzoekers, beleidsmakers en andere geïnteresseerden in technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed.

Resultaat:

- In 2025 werden 224 vragen geregistreerd uit heel België en het buitenland, goed voor 83 uur ondersteuning.
- ETWIE staat voor een adequate en correcte dienstverlening, de vragen werden gemiddeld binnen de twee werkdagen behandeld.

Impact:

Door deze dienstverlening verhoogde ETWIE de kennis en het bewustzijn rond technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed. Vragenstellers krijgen snel toegang tot relevante expertise en worden verbonden met het bredere TWI-netwerk, wat samenwerking, onderzoek en kennisdeling binnen en buiten de sector bevordert. Bovendien draagt de service bij aan het behoud van het erfgoed door correct geïnformeerde beslissingen rond conservering, documentatie en herbestemming te ondersteunen, en verstevigt het de positie van ETWIE als centraal aanspreekpunt voor TWI-erfgoed in Vlaanderen en daarbuiten.

Actie 3: Zetelen in adviesraden en klankbordgroepen van erfgoedpartners

Korte beschrijving: ETWIE nam actief deel aan diverse klankbord- en adviesorganen van erfgoedinstellingen en partners, zowel op projectniveau als op beleidsniveau. Er werd advies en expertise verleend over onder meer collectiebeheer, waardering, erfgoedzorg, vakmanschap en bovenlokaal erfgoedbeleid. Daarnaast vertegenwoordigde ETWIE de Landelijke Dienstverlenende Rollen (LDR) in bredere overlegorganen zoals het Overleg Cultureel Erfgoed.

Doelstelling:

- Strategisch en inhoudelijk advies geven aan erfgoedinstellingen en beleidsorganen;
- Beleidsontwikkelingen opvolgen en bijdragen vanuit het perspectief van ETWIE en de LDR;
- Kennis en expertise rond collectiebeheer, waardering, vakmanschap en immaterieel erfgoed beschikbaar stellen voor partners en het brede erfgoedveld.

Betrokken partners: in afstemming met andere teams van het Industriemuseum

Doelgroep: erfgoedinstellingen, beleidsmakers, bovenlokale en landelijke erfgoedprojecten

Resultaat:

- *Deelname aan klankbordgroepen en adviesraden, waaronder:*
 - Klankbordgroep Kantcentrum Brussel
 - Klankbordgroep MOT
 - Klankbordgroep waarderingstraject collectie Histaruz
 - Adviesraad CAG
 - Adviesraad Collectie Bulskampveld
 - Wetenschappelijke raad MoMu
 - Wetenschappelijke adviesraad Bakkerijmuseum
 - Klankbordgroep evaluatie meester-leerlingbeurzen vakmanschap
 - Museumraad Eperon d'Or
 - Expertisegroep bovenlokaal erfgoed regio Veurne
- *Vertegenwoordiging van de LDR in overlegorganen:*
 - Deelname aan het LDR-overleg bij FARO om beleidsontwikkelingen te volgen (o.a. Vlaamse regeringsvorming, Vlaamse Erfgoedbank). ETWIE is deel van het dagelijks bestuur van de LDR.
 - Deelname aan het Overleg Cultureel Erfgoed (OCE) namens de LDR, inclusief afstemming met VVBAD en meemoo.

Impact:

ETWIE werkt actief mee aan de strategische en inhoudelijke besluitvorming binnen het Vlaamse erfgoedveld en waakt over het behoud en de waardering van TWI-erfgoed. Tegelijkertijd deelt ETWIE de expertise en ervaring uit de eigen werking, zodat de opgedane kennis breed wordt ingezet en andere erfgoedactoren versterkt.

Door actieve deelname aan diverse adviesraden en expertisegroepen blijft ETWIE goed op de hoogte van ontwikkelingen en onderhoudt het contact met andere LDR's en collectiebeherende instellingen.

De vertegenwoordiging van de LDR en deelname aan overkoepelende overlegorganen zoals het OCE bevorderen samenwerking, kennisdeling en afstemming tussen erfgoedinstanties, beleidsmakers en bovenlokale netwerken. TWI-erfgoed blijft hierbij de kernprioriteit, zodat deze waardevolle collecties optimaal worden behouden, gewaardeerd en doorgegeven.

Actie 4: tentoonstelling en registratie privécollectie Lingerie

Korte beschrijving: Op verzoek van een privé-verzamelaar van lingerie en de Provincie Oost-Vlaanderen ondersteunde ETWIE de registratie van zijn lingeriecollectie, deed onderzoek ter voorbereiding van de tentoonstelling “Verborgene verleiding, een eeuw in lingerie en industrie” en ondersteunde bij het zoeken naar een nieuwe locatie voor de collectie.

Doelstelling:

- De registratie, ontsluiting en mogelijke herbestemming van de privécollectie van ondersteunen.
- De collectie plaatsen in de bredere context van textiel-erfgoed en –verleden.
- De collectie zichtbaar maken voor het brede publiek.

Betrokken partners: Erfgoedcel Vlaamse Ardennen, Stad Oudenaarde, Erfgoedcentrum Ename

Doelgroep: brede erfgoedgemeenschap

Resultaat:

- Tentoonstelling “Verborgene verleiding, een eeuw in lingerie en industrie” mee georganiseerd en opengesteld voor bezoekers van mei tot 14 september 2025.
- Deelname ouverturen en debat over de waarden van de collectie en over het bewaren van fragiel textiel.
- Onderzoek uitgevoerd ter voorbereiding van de tentoonstelling, inclusief contextualisering van de collectie binnen mode- en textielgeschiedenis.
- Registratie en herbestemming van de collectie voorbereid; Ondersteuning bij het zoeken naar een geschikte locatie voor de collectie, inclusief communicatie met betrokken partners. De registratie en herbestemming van de collectie werden niet afgerond vanwege bezwaren van de eigenaar.

Verborgen Verleiding. Met de hulp van ETWIE werd de lingeriecollectie tijdelijk toegankelijk en zichtbaar voor het publiek. Documentatie, contextualisering en overleg met partners zorgen dat de historische waarde van lingeriecollecties behouden blijft en klaar is voor toekomstige tentoonstellingen of onderzoek.

Impact:

Door de tentoonstelling en het voorbereidende onderzoek werd de lingeriecollectie tijdelijk toegankelijk en zichtbaar voor het brede publiek. Zo kwam de historische en culturele waarde van lingeriecollecties binnen het mode- en textielvergoed duidelijk naar voren. ETWIE verbeterde het inzicht in de collectie door documentatie, contextualisering en overleg met partners, waardoor het erfgoedveld beter is uitgerust voor toekomstige tentoonstellingen, onderzoek en advies over vergelijkbare privécollecties. Zelfs zonder volledige herbestemming zorgde ETWIE ervoor dat de kennis over de collectie behouden blijft en dat er een gedocumenteerde basis bestaat voor een eventuele toekomstige herbestemming.

OD 3.2 ETWIE is een betrouwbare projectpartner die inzet op een kwaliteitsvolle dienstverlening en het delen van kennis en expertise.**Actie 1: Gevaarlijk erfgoed– advies op afroep**

Korte beschrijving: ETWIE bood op afroep advies en ondersteuning bij asbestwerven in erfgoedcollecties. Dit omvatte begeleiding bij conservering, herbestemming, bemonstering, opmaak van technische lastenboeken en labo-onderzoek van asbestverdachte materialen.

Doelstelling:

- Advies en ondersteuning bieden bij asbest in erfgoedcollecties, gaande van quick-scans tot technisch advies, bemonstering en labo-onderzoek in functie van een veilige en beredeneerde erfgoedzorg.

Betrokken partners: Gemeente Tilburg, Agentschap Onroerend Erfgoed, Industriemuseum Gent, Cultuurdienst Nieuwpoort, War Heritage Institute, KULeuven, MAS Antwerpen, Provinciale Erfgoedsite Scheepswerven Baasrode, La Fonderie.

Doelgroep: erfgoedmedewerkers, medewerkers behoud en beheer (technisch team) en publiek

Resultaat:

- Gemeente Tilburg (NL): advies en doorverwijzing voor behoud van een verwarmingsketel uit het Ketelhuis (jaren '50)
- Agentschap Onroerend Erfgoed: advies bij verwijdering van asbesthoudende verf op historische tegeltableaus in Ledeberg en ondersteuning bij werkdocument 'Afwegingskader Asbestveilig Erfgoed'
- Industriemuseum Gent: opmaak technisch lastenboek voor asbestverwijdering in loodpotten van letterzetmachines
- Cultuurdienst Nieuwpoort: advies bij herbestemming van WO I-helm met asbestkarton
- War Heritage Institute: bemonstering en advies bij calamiteit in vitrinekasten met asbestobjecten in Legermuseum; ondersteuning bij herstel van vitrines
- KULeuven: literatuuronderzoek en bemonstering van asbestverdachte materialen in fossielen
- MAS Antwerpen & Provinciale Erfgoedsite Scheepswerven Baasrode: selectie van asbestverwijderaars, werfbegeleiding en oplevering op binnenschip Lauranda
- La Fonderie: opmaak bemonsteringsstrategie voor depot, advies bij verhuis van collectie, werfbegeleiding en sensibilisering van technisch team

Impact:

ETWIE stimuleert de veilige omgang met asbesthoudend erfgoed in musea, depots en erfgoedinstellingen. De interventies verhogen het kennisniveau rond risicobeheer, conservering en herbestemming, en levert praktische richtlijnen en best practices voor de sector.

Erfgoedprofessionals en technisch personeel worden met aanpak op maat geholpen bij veilige interventies, waardoor risico's voor mens en collectie worden beperkt en de erfgoedwaarden duurzaam bewaard blijven. De opgedane kennis draagt bij aan professionele erfgoedzorg en biedt een referentie voor toekomstige projecten, nationaal en internationaal.

Actie 2: gevaarlijk erfgoed – opleidingen

Korte beschrijving: ETWIE organiseerde opleidingsmomenten voor erfgoedmedewerkers, soms gekoppeld aan quickscans van de collecties van de betrokken organisaties. Tijdens deze sessies werden risicoprofielen besproken en kennis gedeeld over gevaarlijk erfgoed, best practices, wettelijke kaders en veilige werkmethodes. Zo werden medewerkers beter toegerust om risico's te herkennen en beheersmaatregelen toe te passen, ongeacht de specifieke collectie of locatie.

Doelstelling:

- De sector versterken door het volledig traject rond gevaarlijk erfgoed inzichtelijk te maken: van het herkennen van risico's, het evalueren van gevaarlijke materialen, tot het toepassen van veilige, erfgoedvriendelijke werkmethodes.
- Medewerkers bewuster en vaardiger maken in het voorkomen van risico's, en hen in staat stellen dit bewustzijn en deze methodes toe te passen in hun eigen collectiewerking.

Betrokken partners: Musea Brugge en Erfgoedfabriek, Gemeente Knokke-Heist, CO7, erfgoedepot Potijze (Ieper), Monumentenwacht, ACAM

Doelgroep: Erfgoedmedewerkers, technisch team, restauratie- en conservatiemedewerkers

Resultaat

- Musea Brugge en Erfgoedfabriek, gekoppeld aan quickscans van de eigen collectie, waarbij medewerkers risico's van toxische stoffen en gevaarlijke materialen leerden inschatten.
- Erfgoedmedewerkers Gemeente Knokke-Heist over veilig omgaan met chemicaliën en asbest in objecten.
- Medewerkers ACAM (Koninklijke Academie voor Mineralogie vzw) in Merksem over veilig omgaan met radioactieve mineralogische collecties.
- Medewerkers CO7 en Potijze (Ieper) met praktische demonstraties van risicobeoordeling in erfgoed- en archeologische collecties.
- Opleiding voor de specialisten historische interieurs van Monumentenwacht over methodieken voor het herkennen en beheren van gevaarlijk erfgoed, inclusief tips voor preventie en documentatie.
- Workshop tijdens Big Stuff 2025 voor internationale collectiemedewerkers, inclusief tips voor herkennen en preventie aan de hand van de machinecollectie van het Industriemuseum.

Impact:

ETWIE zorgt ervoor dat erfgoedmedewerkers via opleiding het volledige traject van gevaarlijk erfgoed meekrijgen: van het herkennen en erkennen van risico's tot het bewust, veilig en erfgoedvriendelijk beheren van toxische en gevaarlijke materialen. Door deze aanpak groeit het algemene bewustzijn en de kennis binnen de sector, waardoor risico's preventief worden beheerd in plaats van achteraf te moeten remediëren. Deelnemers kunnen zelfstandig veilige procedures toepassen en collega's informeren, wat bijdraagt aan een structureel veiligere en professionelere omgang met gevaarlijk erfgoed.

Veilig omgaan met gevaarlijk erfgoed, zonder paniek te zaaien: dat is het doel van ETWIE. In de workshop tijdens Big Stuff 2025 in het Industriemuseum stonden asbest en andere risicomaterialen in grote erfgoedmachines centraal. Veiligheid staat voorop, maar het asbest, een duister kantje van de vooruitgang, vertelt ook een fascinerend verhaal dat we in al zijn facetten mee moeten nemen voor de toekomst.

Actie 3: 200 jaar Mode en Textiel

Korte beschrijving: ETWIE nam deel aan twee bijeenkomsten van de onderzoeksgroep Revers van de Universiteit Gent, in het kader van de voorbereiding van een publicatie rond 200 jaar mode en textiel in België. Daarbij bracht ETWIE actief expertise en collectiekennis in, met bijzondere aandacht voor de representatie van collecties uit het netwerk Textielerfgoed

Doelstelling:

- Bijdragen aan een inhoudelijk sterke en representatieve publicatie door relevante collecties, thema's en erfgoedinstellingen uit het netwerk Textielerfgoed onder de aandacht te brengen.
- Waken dat ook het technische vakkennis en industrieel textielerfgoed zichtbaar wordt opgenomen in het bredere verhaal van 200 jaar mode en textiel in België.

Betrokken partners: onderzoeksgroep Revers (UGent), musea uit het netwerk Textielerfgoed

Doelgroep: onderzoekers en musea actief rond textiel en mode

Resultaat :

- Deelname aan twee inhoudelijke overlegmomenten met de onderzoeksgroep Revers (UGent) over de opzet en inhoud van de publicatie.
- In contact brengen van de onderzoeksgroep met relevante collectiebeherende instellingen, erfgoedpartners en concrete collecties binnen het netwerk Textielerfgoed, met het oog op een bredere en meer diverse representatie van historisch textiel in de publicatie.
- Bijdrage aan een gedeeld werkdocument met voorstellen, aandachtspunten en mogelijke bijdragen van partners als basis voor de verdere uitwerking van de publicatie.

Impact:

Door deze inbreng draagt ETWIE bij aan een meer representatieve beeldvorming van de Belgische textiel- en modegeschiedenis, waarin ook technisch, industrieel en minder zichtbaar textielerfgoed een volwaardige plaats krijgt. ETWIE waakt ook over de erkenning van collecties uit het netwerk Textielerfgoed en positioneert zich sterker binnen de academische wereld als aanspreekpunt en expertisecentrum voor technisch en industrieel textielerfgoed. Zo bevordert deze samenwerking de verbinding tussen onderzoekers en collectiebeherende instellingen, wat nieuwe kansen creëert voor toekomstig onderzoek, ontsluiting en valorisatie van textielcollecties.

Actie 4: ondersteuning erfgoedprojecten

Korte beschrijving: ETWIE ondersteunde vanuit haar dienstverlenende werking diverse bovenlokale en landelijke erfgoedprojecten door kennis en expertise te delen over TWI-erfgoed inclusief technisch vakmanschap. Dit omvatte advisering, het in contact brengen van partners met relevante experts en collecties, en ondersteuning bij onderzoeks-, valorisatie- en waarderingstrajecten.

Doelstelling:

- Projecten op bovenlokaal of landelijk niveau verrijken door eigen kennis en expertise over TWI-erfgoedcollecties en technisch vakmanschap te delen.
- De duurzame waardering, documentering en vertegenwoordiging van het erfgoed, inclusief technisch en industrieel vakmanschap, binnen onderzoeks- en valorisatietrajecten.

Betrokken partners: team collectie & onderzoek Industriemuseum, META vzw, Universiteit Antwerpen, andere betrokken erfgoedpartners

Doelgroep: projectpartners en stakeholders van erfgoed- en vakmanschapsprojecten

Resultaat :

- Deelname aan de stuurgroep van het project Powder to the People, met inbreng van expertise over medisch erfgoed en het in contact brengen van de projectpartners met relevante experts en collecties.
- Begeleiding van waarderingssessies rond technisch tramerfgoed in Schepdaal, Weelde en Antwerpen, inclusief inhoudelijke ondersteuning en verslaggeving als basis voor verdere waardering en collectieafwegingen.
- Actieve deelname aan stakeholderoverleg binnen de onderzoeksprojecten Tracks4Crafts en Crafting Futures (Universiteit Antwerpen, Horizon Europe & FWO-SBO), met advies over de documentatie, valorisatie en toekomst van technisch en ambachtelijk vakmanschap.

Impact:

Met haar inhoudelijke inbreng en verbindende rol verrijkt ETWIE de kwaliteit en diepgang van erfgoedprojecten op bovenlokaal en landelijk niveau. Projectpartners krijgen toegang tot gespecialiseerde kennis, relevante collecties en een breed netwerk, wat leidt tot beter onderbouwde onderzoeksresultaten, waarderingstrajecten en valorisatiestrategieën. Tegelijk draagt ETWIE ertoe bij dat technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed volwaardig wordt meegenomen in onderzoeks- en erfgoedprojecten. Dit bevordert een duurzame en betekenisvolle documentatie, waardering en zichtbaarheid van dit erfgoed voor toekomstige generaties.

Actie 5: advisering rond borgen van technisch vakmanschap

Korte beschrijving:

ETWIE zorgde voor de ontsluiting en het delen van methodieken rond het duurzaam borgen van technische kennis en vaardigheden.

Doelstelling:

- Ervaringen en expertise rond technisch vakmanschap en immaterieel erfgoed ontsluiten en gericht delen met onderzoekers, beleidsmakers en erfgoedgemeenschappen.
- Netwerken inhoudelijk verrijken en samenwerking tussen erfgoed- en ambachtsgemeenschappen stimuleren.

Betrokken partners: Nederlandse Ministerie van Economische Zaken, MOLA, Fonds SofinaBoël, Universiteit Antwerpen, Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Doelgroep: onderzoekers, beleidsmakers en erfgoed- en ambachtsgemeenschappen

Resultaat:

- Deelname in de klankbordgroep aan het onderzoekstraject “Roerend erfgoed in een immaterieel-erfgoedpraktijk” van Universiteit Antwerpen, Departement Cultuur, Jeugd en Media, met drie vergaderingen (27/05;12/08; 06/11).
- 28/03/2026: advies en expertiseverlening tijdens deelname aan het rondetafelgesprek van Fonds SofinaBoël, gericht op ondersteuning van ambachtslieden naar excellentie.
- Advies en expertiseverlening via een vraaggesprek binnen een onderzoek van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken over de situatie van ambachten en ambachtseconomie in Vlaanderen.
- 6/06/2026: advies en expertiseverlening tijdens overleg met het Mola Molencentrum over kansen en valorisatie van vakkennis rond molenerfgoed en immaterieel erfgoed van het malen.
- 3/09/2025: contactmoment met het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AVOHOKS) voor uitwisselen van expertise rond beroepskwalificatiedossiers en opleidingstrajecten rond taxidermie.

Impact:

Door het delen van kennis en expertise heeft ETWIE bijgedragen aan de structurele borging van technisch vakmanschap. Partners en stakeholders krijgen zo concrete handvatten om technisch kennis en vaardigheden duurzaam te ondersteunen, valoriseren en over te dragen. Dit versterkt de positie van ambachtsgemeenschappen, stimuleert samenwerking tussen de erfgoedsector, vaklui en beleid, en bevordert de zichtbaarheid en erkenning van technische en immaterieel erfgoedpraktijken, zowel in Vlaanderen als internationaal.

Actie 6: Co-promotie Masterscripties

Korte beschrijving: ETWIE fungeerde als co-promotor bij masterscripties en ondersteunde in die functie studenten bij hun onderzoek. De begeleiding omvatte inhoudelijk advies, methodologische ondersteuning en toegang tot kennis en expertise binnen ETWIE's netwerk.

Doelstelling:

- Het voorbereiden van studenten op professionele uitdagingen in erfgoedbeheer, conservering en wetenschappelijk onderzoek.
- De verbinding tussen academisch onderzoek en praktijkgericht erfgoedbeheer verhogen.

Betrokken partners: Universiteit Antwerpen (Conservatie & Restauratie)

Doelgroep: mastersstudenten in erfgoed, conservering en restauratie

Resultaat :

- Begeleiding als co-promotor van een masterscriptie over pesticiden in natuurhistorische erfgoedcollecties.
- Begeleiding als co-promotor van een masterscriptie rond arsenicum in historische boeken.

Impact:

ETWIE valoriseert dankzij de begeleiding van masterscripties zowel de kennis en expertise binnen haar eigen werking als die van haar netwerk. Door studenten te ondersteunen en te adviseren bij onderzoek rond TWI-erfgoed, worden nieuwe inzichten en methodes ontwikkeld die direct bruikbaar zijn in musea, archieven en depots.

Actie 7: Ontsluiten van inhoudelijke en methodologische kennis

Korte beschrijving: ETWIE heeft op landelijk niveau kennis en methodologische expertise verspreid die voortkomt uit de eigen dienstverlening.

Doelstelling:

- De competenties van erfgoedprofessionals en vrijwilligers die werken met TWI-erfgoed verbreden aan de hand van concrete handvaten en methodes uit de eigen praktijk.
- Ondersteuning bieden bij de waardering, documentatie en beheer van collecties op een bewuste, veilige en sectorbreed consistente manier.

Betrokken partners: FARO, musea, erfgoedcellen, onderwijsinstellingen, andere landelijk actieve erfgoedactoren

Doelgroep: Erfgoedprofessionals en vrijwilligers

ETWIE sprak bij Conservatio (studentenvereniging Conservatie en restauratie van de Universiteit Antwerpen) over gevaarlijk erfgoed. Met voorbeelden van risicoherkenning, *best practices* en veel stof tot nadenken leren we nieuwe generaties over veilig en bewust omgaan met toxisch erfgoed, zonder de waarde en verhalen ervan uit het oog te verliezen.

Resultaat:

ETWIE organiseerde en nam deel aan verschillende lezingen, presentaties, opleidingen en workshops met een focus op de volgende thema's: waarden als participatieve methode, het documenteren van technisch vakmanschap en het omgaan met gevaarlijk erfgoed.

- 14/05/2025: presentatie 'Zorgen voor ons textiel erfgoed' tijdens de lezingenreeks Kaffee Parlee bij Erfgoedcentrum Ename.
- 18/10/2025: lezing over farmaceutisch erfgoed voor De Kring voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux, gericht op sensibilisering en identificatie van best practices.
- 16/06/2025: Presentatie "Waarden in de praktijk" gegeven tijdens een opleiding 'Basiscursus Waarden' van FARO.
- Introductie tot de methodiek van waarden, aanpak, timing en samenstelling van waarderingsteam van Archiefpunt en DIVA.
- 17/11/2025: lezing over gevaarlijk erfgoed voor Conservatio (studentenvereniging UAntwerpen), met bespreking van risicoherkenning en best practices.
- 17/11/2025: lezing over de grensoverschrijdende samenwerking rond textielstalenboeken voor het Overleg rond Kunsthistorische Bibliotheken Nederland (OKBN) en Overleg KunstBibliotheken Vlaanderen (OKBN) in het Rubenshuis, Antwerpen.

Impact:

Door het systematisch delen van eigen praktijkervaring schaalde ETWIE de methodologische slagkracht binnen de TWI-erfgoedsector op. Deze kennisdeling draagt bij aan een meer kwaliteitsvolle erfgoedzorg gebaseerd op gedeelde standaarden en goede praktijken. Zo positioneert ETWIE zich als een inhoudelijke referentie en betrouwbare kennispartner, en levert ze een structurele bijdrage aan de verdere professionalisering van het Vlaamse erfgoedlandschap.

SD 4 ETWIE, het Industriemuseum en het Huis van Alijn zetten samen in op een performante organisatiestructuur en -cultuur.

Voor de acties rond de geïntegreerde zakelijke werking van ETWIE, het Industriemuseum en het Huis van Alijn, zie SD5 in het jaarverslag 2025 van het Industriemuseum.